

AŞIRI SAĞ VE BREXIT'İN GÖLGESİNDE 2019 AVRUPA PARLAMENTOSU SEÇİMLERİ

HACI MEHMET BOYRAZ - OĞUZ GÜNGÖRMEZ - FURKAN ONUR KAVUKÇU

SETA | ANALİZ

MAYIS 2019 · SAYI 283

AŞIRI SAĞ VE BREXIT'İN GÖLGESİNDE 2019 AVRUPA PARLAMENTOSU SEÇİMLERİ

HACI MEHMET BOYRAZ - OĞUZ GÜNGÖRMEZ - FURKAN ONUR KAVUKÇU

COPYRIGHT © 2019

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları

ISBN: 978-605-7544-50-6

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT

Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

SETA | Berlin

Französische Straße 12, 10117 Berlin GERMANY

Tel: +49 30 20188466

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
AVRUPA PARLAMENTOSUNUN TARİHİ, STATÜSÜ, GÖREVLERİ VE YETKİLERİ	9
AVRUPA PARLAMENTOSU SEÇİMLERİ	13
AVRUPA PARLAMENTOSUNDA YER ALAN SİYASİ GRUPLAR	16
SEÇİM ÖNCESİ SİYASİ ATMOSFER	19
SEÇİM TAHMİNLERİ VE MUHTEMEL SENARYOLAR	26
AVRUPA PARLAMENTOSU VE TÜRKİYE	31
SONUÇ	33

YAZARLAR HAKKINDA

Hacı Mehmet Boyraz

2016'da Katip Çelebi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler (ana dal) ve Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (çift ana dal) bölümlerinden mezun olan Hacı Mehmet Boyraz 2018'de Türk-Alman Üniversitesi Avrupa ve Uluslararası İlişkiler programında yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Temmuz 2016'da SETA İstanbul Avrupa Araştırmaları Direktörlüğü'nde araştırma asistanı olarak göreve başlayan ve şu anda Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doktora öğrencisi olan Boyraz'ın akademik ilgi alanları arasında Avrupa'da aşırı sağ oluşumlar, Kıbrıs barış müzakereleri, Türk dış politikası ve Türkiye-AB ilişkileri yer almaktadır.

Oğuz Güngörmez

Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden 2014'te birincilikle mezun olmuştur. Yüksek lisansını aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Soğuk Savaş Sonrası Ortadoğu'da Güç Dengesi: Silahlanma Dinamiklerinin İttifaklar ve Büyük Güçlerle İlişkilere Etkisi" başlıklı teziyle tamamlamıştır. Doktora eğitimine Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde devam etmektedir. SETA İstanbul Avrupa Araştırmaları Direktörlüğü'nde araştırma asistanı olarak görev yapmaktadır. İlgilendiği araştırma konuları arasında Avrupa siyaseti, Türkiye-AB ilişkileri ve kamu diplomasisi yer almaktadır.

Furkan Onur Kavukçu

Brüksel Saint Louis Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nden mezun olan Furkan Onur Kavukçu Université Libre de Bruxelles'de yüksek lisansını tamamlamıştır. SETA Brüksel'de araştırma asistanı olarak görev yapan Furkan Onur Kavukçu Fransızca ve İngilizce bilmektedir.

ÖZET

Bu analizde kısa bir süre içerisinde seçime gidecek Avrupa Parlamentosunun yapısı, seçim sonrası muhtemel senaryolar ve bunun Türkiye'ye etkisi ele alınmaktadır.

Son yıllarda Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerde gerçekleştirilen seçimlerde aşırı sağ partiler önemli oranlarda oy elde ederek ulusal parlamentolarda güçlü temsil imkanı elde etmiştir. Aşırı sağ partilerin AB karşıtı gündemleri de Birlik'in geleceğine yönelik soru işaretlerinin artmasına sebep olmuştur. Almanya, Avusturya, Birleşik Krallık, İtalya ve Fransa gibi önde gelen Batı Avrupa ülkelerinde aşırı sağ partilerin büyük bir ivme kazanması, Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılık kararı (Brexit) alması, uluslararası ekonomide korumacı önlemlerin ve merkantilizmin yaygınlık kazanması gibi durumlar Avrupa ve dünya siyasetinde yapısal bir dönüşümün gerçekleşmekte olduğuna dair yorumların yapılması ve bu dönüşümün Birlik'i ve kurumlarını nasıl etkileyeceğine yönelik yorumların artmasına sebep olmuştur. Söz konusu atmosfer nedeniyle tüm gözler 23-26 Mayıs 2019 arasında gerçekleştirilecek Avrupa Parlamentosu (AP) seçimlerine çevrilmiş durumdadır. Gerek AB ülkelerinde yapılan ulusal seçimlerde görülen trendler gerekse AP seçimlerine yönelik yapılan projeksiyon ve anketler aşırı sağ partilerin yükselişinin AP seçimlerinde de devam edeceğini göstermektedir.

Bu analizle Türkiye kamuoyunun konuya ilişkin bilgilendirilmesi ve AP seçimlerine yönelik farkındalığın artırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda AP'nin yapısı, statüsü, görevleri ve AP bünyesinde bulunan siyasi gruplara yönelik bilgilerin yanı sıra Birlik'in nasıl bir siyasi durum ve atmosfer içerisinde seçimlere gittiği ele alınmakta ve seçimlere yönelik yapılmış anketler ve seçim sonrası muhtemel senaryolar analiz edilmektedir. Ayrıca seçimlerin Türkiye'ye olası etkileri ve seçim sonuçlarının Ankara-Brüksel ilişkilerine muhtemel yansımaları da tartışılmaktadır.

GİRİŞ

Bakanlar Konseyi ile birlikte AB'nin yasama ayağını oluşturan AP'nin dokuzuncu dönemi için 23-26 Mayıs 2019 arasında olağan seçim gerçekleştirilecektir. İlk kez 1979 ve en son 2014'te düzenlenen seçimlerden sonra gerçekleştirilecek olan bu yeni seçim parlamentodaki 751 kişilik kompozisyonu büyük oranda değiştirecektir. Buna paralel olarak seçimleri takiben AP başkanı, AB Komisyonu başkanı ve üyeleriyle AB Dışişleri ve Güvenlik Politikaları yüksek temsilcisi gibi üst düzey birçok isim de yenilenecektir. Daha da önemlisi aşırı sağın ve Brexit'in gölgesinde gerçekleştirilecek bu seçimde aşırı sağ oluşumlar kendilerini Avrupa genelinde zorlu bir güç testine tabi tutacaktır.

Diğer taraftan AP seçimlerinin yirmi sekiz üye devletin kendi ulusal mevzuatları kapsamında gerçekleştirildiğini hatırlatmak gerekmektedir. Buna göre seçimlerde aday olma süreci seçim

heyetlerinin oluşumu ve sandalye dağılımı için baraj saptanıp saptanmayacağı gibi hususlar Brüksel'den değil her ülke tarafından belirlenmektedir. Somut birer örnek vermek gerekirse Belçika ve Lüksemburg gibi ülkeler seçimlere katılımı zorunlu tutmaktadır. Ayrıca ulusal düzeydeki genel seçimlerden farklı olarak AP'deki genel seçimler tek bir günde değil 23-26 Mayıs arasındaki dört gün içerisinde gerçekleştirilecektir. Bunun nedenleri arasında üye ülkelere nazaran bir bütün halinde AB seçmen sayısının çok fazla olması ve AB sınırlarının genişliğinden ötürü seçimleri tek bir günde yapmanın teknik açıdan birtakım zorlukları beraberinde getirmesi bulunmaktadır. Bu noktada AP seçimlerinde her ülkenin kendi yasal düzenlemeleri esas alındığı için seçimlerde kaç kişinin oy kullanacağıyla ilgili somut bir veri bulunmadığını da ifade etmek gerekmektedir. Buna karşın Mart 2019'da kamuoyuna yansıyan verilere göre bu seçimlerde yasal şartları sağlayan 374 milyon civarında AB vatandaşının oy kullanabileceği belirtilmektedir.¹

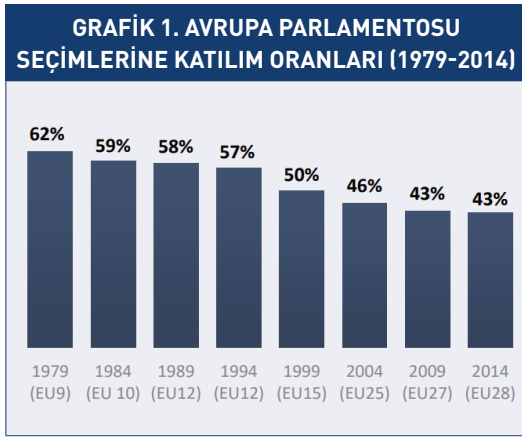
1979'dan beri gerçekleşen AP seçimlerinin genel seyrine bakıldığında katılım oranının her seçim döneminde istikrarlı şekilde azaldığı görülmektedir. 1979'da yüzde 62 katılımın gerçekleştiği AP seçimlerinin beşinci dönemine tekabül eden 1999 seçimlerinde bu oran yüzde 50'inin altına düşmeye başlamıştır. 2009 ve

¹ Jennifer Rankin, "What is the European Parliament and do the Elections Matter?", *The Guardian*, 6 Mayıs 2019.

TABLO 1. ÜLKELERE GÖRE AVRUPA PARLAMENTOSU SEÇİM TARİHLERİ

23 Mayıs	24 Mayıs	25 Mayıs	26 Mayıs
Hollanda, Birleşik Krallık	İrlanda	Letonya, Malta, Slovakya, Çekya	Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Hırvatistan, GKRY, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İtalya, Litvanya, Lüksemburg, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovenya, İspanya, İsveç

2014 seçimlerinde ise yüzde 43'e kadar inmiştir. AB vatandaşlarının AP seçimlerine bu denli az katılım göstermesinin arka planında yatan nedenlerle ilgili analizin ilerleyen kısımlarında detaylı bilgi verilmekle birlikte 2019 seçimlerinde de katılım konusunda bu istikrarlı düşüşün devam etmesi beklenmektedir. Bu da AB kurumları nezdinde sık sık gündeme gelen "demokrasi açığı" (*democratic deficit*) tezini güçlendirecek ve "AB vatandaşlığı" olgusunu zayıflatcak bir gelişme olacaktır.

Kaynak: "Election of the President of the European Commission", European Parliament, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/630264/EPRS_BRI\(2018\)630264_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/630264/EPRS_BRI(2018)630264_EN.pdf), (Erişim tarihi: 22 Mayıs 2019).

Bu kapsamda analizin amacı aşırı sağın ve Brexit'in gölgesinde yapılacak olan ve yarım milyardan fazla AB vatandaşının sesi olmaya aday 2019 AP seçimlerini masaya yatırmaktır. Bunun için analizin ilk bölümünde öncelikle genelde Avrupa bütünleşmesi ve özelde bu bütünleşmenin derinleşme ayağının en önemli parçalarından birini oluşturan AP'nin kısa tarihine değinilmektedir. Bu nedenle analiz 1952'de kurulan ve bugünkü AP'nin öncüllerinden olan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Ortak Meclisine (Common Assembly of the European Coal and Steel Community) dair bilgi aktarımıyla başlamaktadır. Ardından resmîyetle olmasa da uy-

gulamada AB'nin anayasasını oluşturan Lizbon Anlaşması çerçevesinde AP'nin hukuki statüsüne değinilmektedir. Bunu takiben yine Lizbon Anlaşması'nda belirtilen sınırlar çerçevesinde AP'nin sahip olduğu görevler ve yetkiler anlatılmaktadır. Analizin ikinci bölümünde AP seçimleri ve seçimlerden sonra 2024'e kadar görevde kalacak olan parlamentodaki siyasi gruplar incelenmektedir. Analizin en önemli ve aktüel kısımlarını oluşturan üçüncü ve dördüncü bölümlerde ise 2019 seçimleri öncesindeki siyasi atmosfer ve seçim senaryoları tartışılmaktadır. Son bölümde AP'nin yakın dönemde Türkiye ile ilgili aldığı kararlar ekseninde seçimlerin Türkiye'ye olası etkisi tahlil edilmektedir.

AVRUPA PARLAMENTOSUNUN TARİHİ, STATÜSÜ, GÖREVLERİ VE YETKİLERİ

Öncelikle Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun (AKÇT) kurulmasından sonra bu topluluğa üye olan Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg'dan gelen bürokratları bir araya getirmek için 1952'de "Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Ortak Meclisi" adı altında bir toplantı tertip edilmiştir. AKÇT üyesi altı ülkeden toplam yetmiş sekiz bürokratin katıldığı bu ilk buluşma daha çok fikir alışverişlerinin yapıldığı ve topluluğun geleceğine dair tartışmaların yürütüldüğü yasal yanı olmayan bir girişim olmuştur.² Ancak bir taraftan AKÇT'nin zaman içerisinde beklenenden hızlı ivme yakalaması diğer taraftan AKÇT'nin yanında Avrupa Ekonomik Topluluğunun (EEC) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğunun (Euratom) kurulması

² "History of the European Parliament", Library and Information Center of UNIC, <https://www.library.unic.ac.cy/history-european-parliament-ep>, (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2019).

TABLO 2. AVRUPA PARLAMENTOSUNUN ÖZELLİKLERİ

500 milyondan fazla AB vatandaşının demokratik sesini temsil etmektedir.
Bakanlar Konseyi ile birlikte AB'nin yasama erkini oluşturmaktadır.
Başkanı dahil olmak üzere toplam 751 üyesi bulunmakta ve bu üyeler beş yıl görev yapmaktadır.
Yirmi sekiz üye ülkede gerçekleşen doğrudan seçimler sonucunda üyeleri belirlenmektedir.
Üyelerin seçiminde her ülke kendi yasal sürecini işletmektedir.
Toplantıları Brüksel, Lüksemburg ve Strazburg'da farklı dönemlerde gerçekleşmektedir.
Lizbon Anlaşması çerçevesinde yasama, denetim ve bütçe alanlarında yetki ve görev verilmiştir.

üzerine 1958'de Strazburg'da toplanan Ortak Meclisin üye sayısı yüz kırk ikiye yükselmiş ve bundan sonraki süreçte topluluğa her yeni üye katıldığında parlamenter sayısı sürekli artmıştır. Yine bu yıl itibarıyla "Ortak Meclis" ifadesi yerine üç topluluğun ortak meclis çatısı olarak "Avrupa Parlamenter Meclisi" kullanılmaya başlanmıştır. Bu gelişmeden sadece dört sene sonra (1962) "Avrupa Parlamentosu" tabiri kullanılmaya başlanmış ve 1987'de kabul edilen Avrupa Tek Senedi ile bu kullanım resmi bir hüviyet kazanmıştır. Ayrıca 1979'a kadar parlamenterler Birlik üyesi devletlerin hükümetleri tarafından belirlenmekteyken 1979'da yapılan ilk seçimlerle birlikte atama yerine doğrudan seçimle göreve gelme esasına geçilmiştir. Yine bu tarih itibarıyla AP seçimleri her beş yılda bir olmak üzere genel seçim ve doğrudan oy esaslarına dayalı olarak uygulanmaya başlanmıştır. Bahsi geçen bu uygulamalar bugün de devam etmektedir.

Başlangıçta sadece danışma işlevi gören AP genişleme sürecinde atılan adımlara paralel olarak daha işlevsel bir kurum haline gelmiştir. Bu noktada özellikle AB'nin bugünkü konumuna gelmesinde önemli bir eşik olan Avrupa Tek Senedi ile birlikte parlamentonun etkinliğini artırıcı bazı önemli düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin parlamentoda bugün nitelikli oy çoğunluğu olarak adlandırılan yöntemin kullanıldığı alanlar artmaya başlamış ve demokratik meşruiyet olgusunu güçlendirmek amacıyla parlamentonun yasama ve diğer bazı karar alma süreçlerinde daha etkin rol alması sağlanmıştır. Yine Avrupa Tek

Senedi ile birlikte topluluklara yeni üye kabulü ve ortaklık anlaşmaları için parlamentonun ön muvafakat vermesi kuralı getirilmiştir.³ Avrupa Tek Senedi'nden sonra 1993'te yürürlüğe giren Maastricht Anlaşması belirli mevzuat alanlarında ortak karar alma (*co-decision*) uygulamasını yürürlüğe koyarak ve iş birliği uygulamasını genişleterek parlamentonun yetkilerini daha da artırmıştır. Böylece bütünleşme sürecinde sık sık gündeme gelen "demokrasi açığı" tartışmasının zayıflatılması amaçlanmıştır.

Yine Maastricht Anlaşması kapsamında parlamentoda siyasi partilerin kurulması gündeme gelmiştir. 1999'da yürürlüğe giren Amsterdam Anlaşması da benzer minvalde ortak karar alma uygulamasını genişletmiş ve parlamentoyu Bakanlar Konseyi ile birlikte eş karar alıcı makam haline getirmiştir. Anlaşmayla birlikte ayrıca Avrupa Komisyonunun başkanının ataması parlamentonun onayına tabi tutulmuştur. 2003'te yürürlüğe giren Nice Anlaşması da ortak karar uygulamasının geçerli olduğu alanların sayısını artırmıştır. Yakın tarihe gelindiğinde 2009'daki Lizbon Anlaşması'yla AP mevcut hukuki statüsüne erişmiştir. AB'nin mevcut hukuki zeminini oluşturan bu anlaşmayla birlikte AP'nin AB bütçesi üzerindeki yetkileri artmış ve yasama yetkileri birçok alanda Bakanlar Konseyi ile neredeyse eşit konuma gelmiştir.

Lizbon Anlaşması ekseninde AP'nin mevcut statüsüne bakıldığında söylenmesi gereken

³ İrfan Kaya Ülger, *Avrupa Birliği'nin ABC'si*, (Sinemis Yayınları, Ankara: 2005), s. 22.

ilk şey AB kurumları içerisinde doğrudan halk tarafından seçilen tek kurum olan parlamentonun Bakanlar Konseyi ile birlikte Birlik'in yasama ayağını oluşturduğudur. Yani ulusal yasama organlarından farklı olarak AB'de iki başlı bir yasama organı bulunmaktadır. Bu nedenle Birlik'in yasama ayağında bir karar alınabilmesi için AP'nin ve Bakanlar Konseyinin eş güdümlü ça-

alışması gerekmektedir. Bunun yanı sıra Avrupa Birliği Adalet Divanı, Avrupa Birliği Komisyonu, Avrupa Merkez Bankası, Avrupa Sayıştay ve Avrupa Kamu Denetçisi ile birlikte AB'nin uluslar üstü (*supra national*) yapısını yansıtan en önemli kurumlardan biri olan AP'de AB sınırları içerisinde yaşayan seçmenler oy verdikleri vekiller üzerinden temsil edilmektedir. Ancak ulusal

TABLO 3. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ ÜLKELER, AVRUPA PARLAMENTOSU'NDAKİ ÜYE SAYILARI VE NÜFUSLARI

AB Üyeleri	AP'deki Üye Sayıları	Nüfusları (Milyon)
Almanya	96	82
Fransa	74	64,3
Birleşik Krallık	73	61,7
İtalya	73	60
İspanya	54	45,8
Polonya	51	38,1
Romanya	32	21,5
Hollanda	26	16,4
Belçika	21	10,7
Çekya	21	10,5
Yunanistan	21	11,2
Macaristan	21	10
Portekiz	21	10,6
İsveç	20	9,2
Avusturya	18	8,3
Bulgaristan	17	7,6
Danimarka	13	5,5
Finlandiya	13	5,3
Slovakya	13	5,4
İrlanda	11	4,5
Hırvatistan	11	4,4
Letonya	8	2,3
Slovenya	8	2
Litvanya	8	3,3
Estonya	6	1,3
GKRY	6	0,8
Lüksemburg	6	0,5
Malta	6	0,4
TOPLAM	751	503,6

Kaynak: Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, <https://www.avrupa.info.tr/tr/etkilesimli-avrupa-haritasi-9>, [Erişim tarihi: 22 Mayıs 2019].

meclislere benzer şekilde AP üyeleri sadece seçildikleri bölgenin ve(ya) ülkenin vatandaşlarını değil tüm AB vatandaşlarını temsil etmektedir. Buna paralel olarak AP üyeleri seçildikleri ülkenin çıkarları için değil kurumsal olarak bir bütün halinde AB'nin çıkarları için çalışmaktadır. Bir başka deyişle AP üyeleri AB üyesi tüm ülkelerin vatandaşlarının menfaatlerini ve siyasi görüşlerini yansıtmaktadır. Bunun bir sonucu olarak da ulusal parlamentoların aksine AP'de klasik iktidar-muhalefet olgusu bulunmamaktadır.

Lizbon Antlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle AP üyelerinin sayısı parlamento başkanıyla birlikte en fazla 751 olarak belirlenmiştir. Parlamentodaki koltuk dağılımı konusunda üye ülkelerin nüfusları temel alınmış ve ülkelere nüfusları oranında kontenjan sağlanmıştır. Ayrıca yine Lizbon Anlaşması kapsamında bir ülkeden gelen üye sayısı en az 6 ve en fazla 96 olarak belirlenmiştir. "Aşamalı orantılılık" (*degressive proportionality*) ilkesi uyarınca nüfusları 0,4-1,3 milyon arasında değişen Estonya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY), Lüksemburg ve Malta gibi düşük nüfusa sahip ülkeler AP'ye 6 vekil göndermekteyken 82 milyon nüfusa sahip Almanya 96 vekille parlamento'ya en çok vekil gönderen ülke konumundadır. Parlamento'ya öncülük eden AP başkanı ise milletvekilleri arasından üyelerin salt çoğunluğuyla seçilmekte ve iki buçuk yıl görev yapmaktadır. AP üyelerinin görev süresi beş yıl olduğu için doğal olarak her yasama döneminde iki kez başkan seçilmektedir. Ancak bir kişinin iki kez başkanlık yapmasının önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Ayrıca Brexit nedeniyle 2019 seçimlerinde AP'deki koltuk sayısının 705'e indirilmesi ve kalan 46 koltuğun da Birlik içerisindeki bazı ülkelere pay edilmesi planlanmıştır. Ancak Birleşik Krallık Parlamentosunda Brexit Anlaşması'nın kabul edilmemesi nedeniyle 11 Nisan 2019'daki AB Liderler Zirvesi'nde Brexit'in AP

seçimlerinden sonraki bir tarihe (31 Ekim 2019) ertelenmesi kabul edilmiştir. Bu nedenle Birleşik Krallık'ın da 2019 AP seçimlerine katılımı mecburi olmuş ve ülkelere ait parlamentodaki koltuk sayıları eski haliyle sabit tutulmuştur.

Diğer taraftan ulusal parlamentolarda olduğu gibi AP'nin de temelde yasama, denetim ve bütçe olmak üzere üç ana kalemde yetki ve görevleri bulunmaktadır. Bu yetki kalemlerinden ilkinde bakıldığında AP, Komisyonun önerilerini incelemekte ve Bakanlar Konseyi ile birlikte yasama sürecine katılmaktadır. Bunun için AP ve Bakanlar Konseyini hukuki açıdan eşit tutan olağan yasama prosedürü (*ordinary legislation procedure*) kapsamında Komisyon öncelikle AP ve Bakanlar Konseyi makamlarına bir öneri sunmaktadır. Daha sonra bu prosedüre uygun olarak geçen yasalar AP'nin ve Bakanlar Konseyinin ortak yasası haline gelmektedir.⁴ Ayrıca AP'de görüşülmesi beklenen konular evvela parlamento bünyesinde faaliyet gösteren komitelerden hangisinin görev alanına girmekteyse orada tartışılmaktadır. Bunu takiben elde edilen raporlar AP Genel Kuruluna sunulmakta ve görüşmeler bu çerçevede gerçekleşmektedir.

AP'nin sahip olduğu yetki kalemlerinin ikincisine bakıldığında parlamentonun öncelikle tüm AB kurumlarını denetleme yetkisine sahip olduğu belirtilmelidir. Bunun için diğer kurumların yasal sınırlar içerisinde hareket etmesi ve her adımda hesap verebilir bir yol izlemesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra AP, AB'nin bir nevi icra makamı olarak nitelendirilebilecek Avrupa Komisyonunu yazılı veya sözlü sorularla ve vereceği gensoru önergeleriyle denetleme ve hatta güvensizlik oyu yoluyla üçte iki çoğunlukla heyet halinde istifaya zorlama yetkisine sahiptir.

Bu noktada AB Komisyon başkanının seçimine kısaca değinmek gerekmektedir. AB

⁴ *Avrupa Birliği Nasıl Çalışır?*, (Avrupa Komisyonu, Brüksel: 2014), s. 10.

TABLO 4. AVRUPA PARLAMENTOSUNUN GÖREVLERİ VE YETKİLERİ

Yasama	Denetim	Bütçe
Komisyonun önerilerini inceledikten sonra Bakanlar Konseyi ile birlikte yasama sürecine katılır. Uluslararası anlaşmalara onay verir. Komisyonun çalışma programını gözden geçirir ve mevzuat önermesini ister. AB'ye yeni üye kabulüne karar verir	Tüm AB kurumlarını denetleme yetkisine sahiptir. Yazılı veya sözlü sorularla ve vereceği gensoru önergeleriyle Komisyon'u denetler. Komisyonu güvensizlik oyuyla heyet halinde görevden düşürebilir. Halktan gelen talepleri inceler ve ilgili birimlerin harekete geçmesi için öncülük yapar.	Nitelikli çoğunluk esasına dayalı olarak Bakanlar Konseyi ile birlikte AB'nin yıllık bütçesini onaylar ve bütçenin uygulanmasını denetler. AB'nin uzun dönemli bütçesi olarak bilinen "Çok Yıllı Finansal Çerçeve" belgesini onaylar. Bir önceki mali yıla ait bütçeyi onaylar.

Kaynak: European Union, https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-parliament_en, (Erişim tarihi: 22 Mayıs 2019).

Komisyon başkanının belirlenmesinde AP'nin etkinliğini artıran ve ilk kez 2014'te gündeme gelen "Spitzenkandidat" (lider/öncü aday) ilkesi uyarınca seçim sonuçlarına göre AP seçimlerinde en yüksek oyu alan partinin göstereceği aday Komisyon başkanı olarak önerilmektedir.⁵ Böylece Bakanlar Konseyi ile birlikte AB'nin yasama erkini oluşturan AP'nin yürütme erki konumundaki Komisyon üzerindeki etkisi artırılmıştır.

Son olarak AP'nin yine yasama ortağı Bakanlar Konseyi ile birlikte AB'nin yıllık bütçesini onaylama ve uygulanmasını denetleme yetkisi de bulunmaktadır. Parlamento aynı doğrultuda bir önceki yıla ait bütçeyi ve AB'nin uzun dönemli bütçesi olarak bilinen "Çok Yıllı Finansal Çerçeve" isimli planı onaylamaktadır. Bu noktada AP'nin birçok yetkisini Bakanlar Konseyi ile paylaşmasının kurumsal açıdan parlamentonun gücüne gölge düşürdüğünü ifade etmek gerekmektedir. Bunun temelinde ise AB'nin kritik konularının hala hükümetler arası kurumlar (Avrupa Konseyi ve Bakanlar Konseyi) tarafından şekillendirilmesi yatmaktadır.

⁵ 2019 seçimlerinden sonra "öncü aday" olarak gösterilen kişiler arasında şu üç isim ön plana çıkmaktadır: Manfred Weber (European People's Party), Frans Timmermans (Party of European Socialists) ve Jan Zahradil (Alliance of Conservatives and Reformists). Bu adayların ve diğerlerinin detaylı profili için bkz. "2019 Spitzenkandidaten", Europe Elects, <https://europeelects.eu/2019spitzenkandidaten>, (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2019).

AVRUPA PARLAMENTOSU SEÇİMLERİ

Parlamento üyeleri seçimlerden sonra ait oldukları ülkelere göre değil siyasi gruplara göre genel kurulda oturmaktadır. Parlamentoda şu anda bulunan siyasi gruplar bir başkan (veya bazıları için iki eş başkan), bir ofis ve bir sekreteryaya kurarak iç örgütlenmelerini sağlamaktadırlar. Bir grubun oluşması için üye devletlerin en az dörtte birini temsil eden yirmi beş milletvekilinin üye olması gerekmektedir. Ancak AP milletvekillerinin aynı anda birden fazla gruba üye olmalarına izin verilmemektedir. Öte yandan milletvekillerinin parlamentoda bağımsız olarak faaliyet göstermelerinde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Her genel kurul oylamasından önce siyasi gruplar parlamento komitelerinden gelen raporları inceler ve bu raporlar üzerinde çeşitli değişiklikler talep ederler. Siyasi grubun aldığı pozisyonun grup içerisindeki istişareyle belirlendiği söylene de her grup parlamentoda hangi yönde oy kullanacağını belirlemek için bir koordinatör seçmektedir. Bununla birlikte hiçbir milletvekili bu kararla sınırlandırılmamakta ve grup kararına

TABLO 5. AP KOLTUK DAĞILIMI (2014-2019)

Siyasi Grup	Grup Başkanı	AP Üye Sayısı	2014 Seçimleri Sonuçları (Yüzde)	Üyelerin Seçildiği Ülke Sayısı
EPP	Manfred Weber	217	28,80	28
S&D	Gianni Pittella	186	24,93	28
ECR	Syed Kamall Ryszard Legutko	76	10,00	19
ALDE	Guy Verhofstadt	68	9,06	21
GUE/NGL	Gabriele Zimmer	52	6,93	14
Greens/EFA	Ska Keller Philippe Lamberts	52	6,93	18
EFDD	Nigel Farage	41	5,46	7
ENF	Marcel de Graaff Nicolas Bay	37	4,93	8
Bağımsızlar	-	21	2,93	9
TOPLAM		750	100	28

Kaynak: European Parliament, <http://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/table>, (Erişim tarihi: 22 Mayıs 2019).

aykırı bir oy vermesi halinde resmi bir yaptırıma maruz kalmamaktadır.

Tablo 6'da belirtildiği üzere AB genelinde seçimlere katılım oranı ilk AP seçimlerinden sonra istisnasız bir şekilde her seçimde düşmüş ve 2014'te yüzde 42,61 oranına gerilemiştir. Ayrıca 2014'te katılım oranı yüzde 75'i aşan ve Birlik ortalamasını yükselten en yüksek oranlı iki ülkede (Belçika ve Lüksemburg) oy kullanmanın hukuki bir zorunluluk olduğunu hatırlatmak gerekmektedir. Yani bu ülkelerde oy

kullanmak bir zorunluluk olmasaydı AP seçimlerine katılım oranı çok daha düşük seviyelerde gerçekleşebilirdi. Bu noktada AB kurumları nezdinde sık sık gündeme gelen demokrasi açığına değinmek gerekmektedir.

Bu minvalde AB dünya üzerindeki tüm uluslararası örgüt yapılanmalarından daha farklı ve oldukça karmaşık bir işleyişe sahiptir. Demokrasi açığı kavramı AB'nin yeterince demokratik olmadığı, işleyiş yöntemlerinin karmaşıklığı nedeniyle yurttaşlardan giderek uzaklaştığı ve yurttaşlarla

TABLO 6. AVRUPA SEÇİMLERİNE KATILIM ORANLARINDAKİ GELİŞMELER (1979-2014)

Ülke	1979	1981	1984	1987	1989	1994	1995	1996	1999	2004	2007	2009	2013	2014
Almanya	65,73		56,76		62,28	60,02			45,19	43		43,27		48,10
Avusturya								67,73	49,4	42,43		45,97		45,39
Belçika	91,36		92,09		90,73	90,66			91,05	90,81		90,39		89,64
Birleşik Krallık	32,35		32,57		36,37	36,43			24	38,52		34,7		35,60
Bulgaristan											29,22	38,99		35,84
Çekya										28,3		28,22		18,20
Danimarka	47,82		52,38		46,17	52,92			50,46	47,89		59,54		56,32
Estonya										26,83		43,9		36,52
Finlandiya								57,6	30,14	39,43		38,6		39,10
Fransa	60,71		56,72		48,8	52,71			46,76	42,76		40,63		42,43
GKRY										72,5		59,4		43,97
Hırvatistan													20,84	25,24
Hollanda	58,12		50,88		47,48	35,69			30,02	39,26		36,75		37,32
İrlanda	63,61		47,56		68,28	43,98			50,21	58,58		58,64		52,44
İspanya				68,52	54,71	59,14			63,05	45,14		44,87		43,81
İsveç							41,63		38,84	37,85		45,53		51,07
İtalya	85,65		82,47		81,07	73,6			69,76	71,72		65,05		57,22
Letonya										41,34		53,7		30,24
Litvanya										48,38		20,98		47,35
Lüksemburg	88,91		88,79		87,39	88,55			87,27	91,35		90,76		85,55
Macaristan										38,5		36,31		28,97
Malta										82,39		78,79		74,80
Polonya										20,87		24,53		23,83
Portekiz				72,42	51,1	35,54			39,93	38,6		36,77		33,67
Romanya											29,47	27,67		32,44
Slovakya										16,97		19,64		13,05
Slovenya										28,35		28,37		24,55
Yunanistan		81,48	80,59		80,03	73,18			70,25	63,22		52,61		59,97
AB Geneli	61,99	-	58,98	-	58,41	56,67	-	-	49,51	45,47	-	42,97	-	42,61

Kaynak: European Parliament, <http://europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2015/desk-research-post-ee2014/profile-of-voters/fr-profile-of-voters-desk-research-post-201504.pdf,%20> (Erişim tarihi: 22 Mayıs 2019).

karar alma merkezleri arasındaki mesafenin kapatılamadığı eleştirisini temel almaktadır.⁶ Bu demokrasi açığının nedenlerine dair birçok çalışma ve araştırma yapılmıştır. Örneğin Dieter Grimm'e göre AP seçimlerine duyulan düşük ilginin temelinde –genel kanının aksine– AB'nin sahip olduğu yetkilerin yetersizliği bulunmamaktadır. Grimm düşük katılım oranını iki farklı nedene bağlamaktadır: Bunların birincisi var olan seçim sistemidir.⁷ AP ulusal parlamentolarda olduğu kadar halkı temsil etmemektedir. AP'de sahne alan başlıca aktörler oy pusulalarında bulunan ulusal partiler değil Avrupa meclis gruplarıdır. Yani seçmenler AP'de aktör olmayan partilere oy vermektedir. Bu sebeple seçmen ve milletvekili arasındaki doğrudan bağlantı sağlanamamaktadır. İkincisi gerçek bir Avrupa kamusal alanının henüz yaratılamamış olmasıdır. Toplum ve siyasi kurumlar arasındaki iletişimi sürdüren aracı kurumlar (dernekler, siyasi partiler, çıkar grupları, halk hareketleri ve özellikle basın ve televizyon) AB düzeyinde bulunmamaktadır. Bu da AP milletvekillerinin seçmenlerden uzaklaşmasına neden olmaktadır.

Demokrasi açığı kavramı AB'nin yeterince demokratik olmadığı, işleyiş yöntemlerinin karmaşıklığı nedeniyle yurttaşlardan giderek uzaklaştığı ve yurttaşlarla karar alma merkezleri arasındaki mesafenin kapatılamadığı eleştirisini temel almaktadır.

Bununla birlikte Beaud'a göre AB'de ulusal ve uluslar üstü düzeyler arasındaki yetkilerin dağılımı ve verilen bir karar için kimin sorumlu

olduğu net değildir. Nitekim çoğunluk ve muhalefet arasında istikrarlı bir bölünme olmaması ve karar alma sürecinin karmaşıklığı göz önüne alındığında seçmenlerin belirli bir siyasi karar için AB'yi sorumlu tutması ve diğer taraftan AP'deki sorumlu siyasi grubu belirlemesi güçtür. Bu nedenle seçmenlerin ulusal siyasi arenada kullandıkları ve seçimlerin temelinde bulunan cezalandırma/ödüllendirme mantığı AP seçimleri için geçerli değildir. Ayrıca AB'nin ulusal kamusal alanlarda giderek artan yetki ve yapılandırılmaları karşısında Birlik'i ekonomik durumdan sorumlu tutan seçmenlerin seçimler sırasında ekonomik performanstan sorumlu siyasi aktörleri belirleyememeleri Birlik'e olan güveni de sarsmaktadır. Bu olguyu kısmen düzeltmek için kimi yazarlar AB'nin cumhurbaşkanlığı modelinden ilham almasını ya da Komisyon başkanının doğrudan seçilmesini teklif etmektedir. Ancak belirli bir Avrupa kamusal alanının olmaması bu çözümlerin gerçekleşmesine engel olmaktadır.⁸

AVRUPA PARLAMENTOSUNDA YER ALAN SİYASİ GRUPLAR⁹

Avrupa Halk Partisi (EPP)

Temmuz 2014'ten bu yana Hristiyan Demokrat Birliği (CSU-Almanya) üyesi Manfred Weber'in başkanlığını yürüttüğü bu grup tüm üye ülkelerden temsilci bulunduran ve toplamda 217 sandalyeye sahip (yüzde 29) en büyük AP grubudur. EPP genel olarak Hristiyan demokrat ve liberal

6 Emre Yıldırım, "Avrupa Parlamentosu ve Demokrasi Açığı", TASAM, http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/806/avrupa_parlamentosu_ve_demokrasi_acigi, (Erişim tarihi: 12 Mayıs 2019).

7 Olivier Beaud ve Dieter Grimm, "Democratie Europeenne: Les Raisons de la Defiance", *Esprit*, Sayı: Temmuz, (2015), s. 83-94.

8 Beaud ve Grimm, "Democratie Europeenne: Les Raisons de la Defiance", s. 83-94.

9 Boran Töbelem, "Quels Sont les Groupes Politiques Representes au Parlement Europeen?", *Toute l'Europe.eu*, <https://www.toutteleurope.eu/actualite/quels-sont-les-groupes-politiques-representes-au-parlement-europeen.html>, (Erişim tarihi: 1 Şubat 2019); Hakan M. Kiriş, "Avrupa Parlamentosu'nda Siyasal Gruplar ve Parlamento Seçimleri", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 29, (2013), s. 123-135.

muhafazakar milletvekillerinden oluşmakta ve sosyal demokratlarla birlikte parlamentonun iki ana grubundan birini oluşturmaktadır. AP'nin yirmi daimi Komisyonundan sekizine bu gruptan temsilciler başkanlık etmektedir. Komisyon Başkanı Jean-Claude Juncker da dahil olmak üzere Avrupa Komisyonunun yaklaşık yarısını EPP üyeleri teşkil etmektedir.

Grubun Türkiye ile ilgili görüşlerine bakıldığında EPP lideri Manfred Weber Ankara ile beraber çalışmak istediklerini ancak Türkiye'nin AB üyeliğine karşı olduklarını ifade etmiştir. Weber ayrıca komisyon başkanı seçilmesi halinde Türkiye'nin üyelik müzakerelerinin durdurulması yönünde talimat vereceğini belirtmiştir.¹⁰

Sosyalistler ve Demokratlar İlerici İttifakı (S&D)

AP'deki 186 (yüzde 25) temsilciyle en büyük ikinci siyasi grup olan S&D çoğunlukla sosyal demokrat yönelimi olan milletvekillerinden oluşmaktadır. Grubun başkanlığını Mart 2018'den bu yana Udo Bullmann (Alman Sosyal Demokrat Partisi, SPD) yürütmektedir. S&D parlamentodaki ana merkez sol grup olmanın yanı sıra 1999 seçimlerinden sonra bu unvanı EPP'ye teslim edene kadar uzun yıllar Brüksel'de en kalabalık grubu teşkil etmiştir. S&D de Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkmaktadır.

Avrupa Muhafazakarlar ve Reformistler Grubu (ECR)

2014 seçimlerinde büyük bir yükseliş gösterip 76 temsilciye (yüzde 10) ulaşarak AP'nin en büyük üçüncü grubu konumuna gelen ECR ulusal bakımdan milliyetçi ve muhafazakar iken ekonomik açıdan liberal bir çizgiyi savunmaktadır. Birlik açısından ise AB'nin federal bir devlete

dönüşmesine karşı politikalar yürütmektedir. Bu nedenle liberal sağ partilerin milletvekillerini bir arada barındırmaktadır. Temmuz 2014'ten bu yana Syed Kamall (Tory-İngiltere) ve Temmuz 2017'den bu yana ise Ryszard Legutko (Hukuk ve Adalet Partisi, PİS-Polonya) eş başkanlığında yürütülen grup on dokuz AB ülkesinden temsil hakkı kazanan üyeleri bünyesinde bulundurmaktadır. ECR grubu da Türkiye'nin üyeliğine karşı çıkmaktadır.

Avrupa Liberalleri ve Demokratları İttifakı (ALDE)

ALDE 21 AB üyesi devletten temsil hakkı kazanan 68 temsilciden (yüzde 9) oluşmaktadır. Parlamentodaki ana merkezi grubu temsil etmektedir. Parlamentodaki AB projesini destekleyen başlıca siyasi gruplardan biridir. S&D ve EPP grupları ALDE desteği olmadan çoğunluğu sağlayamadığından bu grup kilit oylamalarda güç dengesini elinde tutmaktadır. Ayrıca grubun başkanlığını Temmuz 2009'dan bu yana Belçika eski başbakanı Guy Verhofstadt yürütmektedir. Verhofstadt Türkiye'nin üyeliğinin artık gerçekçi olmadığını düşünmektedir. Bu nedenle Türkiye ile yaşama, hükümetle iş birliği yapma ve Türklerle iletişim kurmanın yeni bir yolunun bulunması gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca konsey ve komisyona Türkiye ile üyelik müzakerelerinin durdurulması ve Türkiye ile ekonomik iş birliği ve vize serbestliğinin yer aldığı yeni bir ortaklık modeli üzerinde anlaşma yapılması için çağrı yapmaktadır.¹¹

Avrupa Birleşik Solu/Nordik Yeşil Sol (GUE/NGL)

Mart 2012'den bu yana Alman Gabriele Zimmer'ın başkanlık ettiği bu meclis grubu 14 üye

¹⁰ Paul Carrel, "Turkey cannot Become an EU Member, Says EPP's Weber", Reuters, 6 Mart 2019.

¹¹ "EU Must Rethink Its Relations with Turkey", ALDE, <https://alde.eu/en/news/902-eu-must-rethink-its-relations-with-turkey>, (Erişim tarihi: 7 Mayıs 2019).

devletten radikal sol ve komünist görüşe sahip çeşitli Avrupa partilerinden 52 milletvekilini (yüzde 7) bünyesinde barındırmaktadır. Euroseptik bir siyasi çizgi ve ajandaya sahip olmasının sebebi anti-kapitalist nedenlerden ziyade ulusal egemenlik meseleleridir. Üyelerinin PKK ve FETÖ'ye olan yakınlıkları dikkat çekmektedir. PKK'nın terörist gruplar listesinden çıkartılması yönünde talepte bulunan bu grup Türkiye gündemini yakından takip edip¹² Ankara'ya yönelik eleştirilerini ve Türkiye karşıtı gündemini AP'ye sıkça taşımaktadır.

Yeşiller ve Avrupa Özgür İttifakı (The Greens/EFA)

The Greens/EFA milletvekili grubu Aralık 2016'dan bu yana Philippe Lamberts (Ecolo-Belçika) ve Ska Keller (İttifak 90/Yeşiller-Almanya) eş başkanlığında yürütülmekte ve GUE/NGL gibi 52 temsilcisi (yüzde 7) bulunmaktadır. Adından da anlaşılacağı gibi bu grup iki partinin (Avrupa Yeşiller ve Avrupa Özgür İttifakı) oluşturduğu bir ittifaktır. Özellikle İskoç Ulusal Partisi, Plaid Cymru ve Katalan partileri gibi bölgesel veya ulusal çıkarlara odaklanan partileri temsil etmektedir. Grup genellikle birçok konuda merkez-sol görüşleri savunmaktadır. Yaptığı bir açıklamada Türkiye ve AB arasında 2016'da imzalanan Mülteci Anlaşması sonrası Türkiye'nin mülteciler için güvenli bir ülke olmadığı, dahası Türkiye'nin kendi vatandaşları için bile güvenli olmadığı, Kürtlere ve azınlıklara yönelik şiddet ve baskı uygulandığı gibi ideolojik ve temelsiz iddialar ortaya atmıştır.¹³

12 Patrick Le Hyaric, "Parliamentaryquestions /Subject: VP/HR — Kurdistan Workers' Party (PKK) and List of Terrorist Organisations", European Parliament, http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-8-2015-000519_EN.html, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2019).

13 Josep-Maria Terricabras, "EFA Group Statement on EU-Turkey Agreement & the Refugee Crisis", The Greens/EFA Group in the European Parliament, <https://www.greens-efa.eu/en/article/news/efa-group-statement-on-eu-turkey-agreement-the-refugee-crisis>, (Erişim tarihi: 7 Mayıs 2019).

Özgürlük ve Demokrasinin Avrupası (EFDD)

EFDD'nin 7 üye ülkeden gelen popülist sağ veya aşırı sağ görüşlü 41 üyesi (yüzde 5) bulunmaktadır. EFDD'ye Ocak 2017'den bu yana İngiliz Nigel Farage (Brexit Partisi) başkanlık etmektedir. Euroseptik hatta Eurofobik olarak bilinen bir grup olan EFDD Avrupa entegrasyonuna karşı çıkan milletvekillerinden oluşmaktadır. EFDD aşırı sağ olarak nitelendirilen görüşe sahip bir grup olmasına rağmen kendi temelini oluşturan siyasi partiler olan 5 Yıldız Hareketi (M5S-İtalya) ve Brexit Partisi açık bir İslamofobik tutum sergilemekten kaçınmaktadır. Ayrıca Nigel Farage ve grubu her ne kadar İslamofobik tutumlardan kaçınsa da Türkiye'nin AB üyeliği ve Birlik'in mülteci politikasına kesin bir dille karşı çıkmaktadır.

Uluslar ve Özgürlükler Avrupası (ENF)

ENF 8 AB üyesi ülkeden 37 üyesi olan (yüzde 5) AP'deki en küçük gruptur. Hollandalı Marcel de Graaff (Özgürlük Partisi, PVV) ve Fransız Nicolas Bay (Ulusal Parti, RN) grubun eş başkanlıklarını yürütmektedir. Üyelerinin başlıca siyasal görüşleri Avrupa dışından gelen göçe karşıtlık, İslamofobi ve ulusal egemenlik taraftarlığıdır. 14 üyeli Le Pen'in partisi olan RN ve 6 üyeli Kuzey Birliği (LN) siyasi grubun başlıca partilerindendir.

ENF'nin başlıca partilerinden LN'nin lideri Salvini Mayıs seçimleri sonrası yeni bir grup (Avrupa Yoksullukla Mücadele Ağı, European Anti Poverty Network, EAPN) oluşturacaklarını belirtmiştir. ENF üyesi partilerin yanı sıra ECR ve EFDD'den bazı partilerin yeni gruba katılması beklenmektedir. EAPN'nin oluşumu AP'deki güç dengesini önemli ölçüde etkileyecektir. EPP ve S&D'nin sahip oldukları ilk

iki sırayı tehlikeye atmayacak ancak olası bir M5S-İtalya, PİS-Polonya veya Fidezs-Macaristan'ın katılımıyla ALDE'nin önüne geçme ihtimali az da olsa bulunmaktadır. Oluşan bu risk Avrupa siyasetinde sağcı, popülist ve göçmenlik karşıtı partilere yönelik ilginin arttığının işareti olarak tanımlanmaktadır.

26 Nisan 2019'da Prag'da seçim öncesi büyük bir buluşma gerçekleştiren ve ileride EAPN'nin birer parçası olacak aşırı sağ partilerin temsilcileri bu buluşmada İslam karşıtlığını yeniden vurgulamıştır. "İslam'a Hayır" sloganının altını çizen Wilders İslam'ı özgürlük karşıtı bir orta çağ kültürü olarak nitelendirmiştir. Göçün durdurulması ve İslamcı ideolojinin ortadan kaldırılması gerektiğini belirten Le Pen ise İslamlaşmanın Avrupa ülkelerini tehdit eden yeni bir ideoloji olduğunu iddia etmiştir. Toplantıya ev sahipliği yapan Çekya meclisinde yirmi iki milletvekiline sahip popülist parti ise nefret ideolojisi olarak adlandırdığı İslam'ı yasaklamak istemektedir. Toplantı süresince "Burada İslam'ı istemiyoruz!" sloganı kalabalık tarafından defalarca zikredilmiştir.¹⁴

SEÇİM ÖNCESİ SİYASİ ATMOSFER

Son yıllarda AB üyesi ülkelerde gerçekleştirilen seçimlerde aşırı sağ ve popülist partilerin önemli oranlarda oy elde ederek ulusal parlamentolarda çok daha güçlü hale gelmeleri bu partilerin AB karşıtı gündemlerinden dolayı Birlik'in geleceğine yönelik soru işaretleri ve endişelerini artırmıştır. Batı Avrupa ülkelerinde aşırı sağ partilerin yükseliş göstermesi, Birleşik Krallık'ın Brexit kararı ve uluslararası ekonomide korumacı önlemlerin ön plana çıkması gibi durumlar Avrupa

ve dünya siyasetinde yapısal bir dönüşümün gerçekleşmekte olduğu yorumlarının yapılmasına ve bu dönüşümün AB ve kurumlarını nasıl etkileyeceğine yönelik soru işaretlerinin artmasına sebep olmaktadır.

AP seçimlerine gidilirken aşırı sağın yükselişi, İslamofobik tutumlar, Brexit ve ekonomik sorunlar gündemi belirlemektedir.

23-26 Mayıs arasında gerçekleştirilecek AP seçimlerine gidilirken Birlik gündemi çeşitli siyasi, toplumsal, ekonomik konularla oldukça meşgul durumdadır. Aşırı sağ partilerin yükselişinin sürmesi, İslamofobik tutum ve davranışların artması, Brexit kararının kördüğüm haline gelmesi, ekonomik sorunlar ve bunlara bağlı olarak artış gösteren toplumsal gösteriler, Polonya ve Macaristan gibi ülkelerin Birlik içerisindeki tutumları, artan mülteci sorunu ve seçim hileleri tartışmaları gibi Birlik'in gündemini meşgul eden çok sayıda konu başlığıyla seçime gidilmektedir.

Brexit Çıkmazı

AP seçimlerine gidilirken Brüksel yönetimi ve Avrupa Kıtası'nı oldukça meşgul eden önemli bir konu Brexit olmuştur. Theresa May kabinesi tarafından 14 Kasım 2018'de kabul edilen ayrılık belgesi 15 Ocak 2019'da Birleşik Krallık Parlamentosu tarafından oylanmış fakat 202'ye karşı 432 oyla reddedilmiştir. Theresa May hükümetine yönelik güven oylaması ve May'in ikinci bir Brexit planı açıklamasının akabinde içinden çıkılmaz hal alan Brexit meselesi başta Birleşik Krallık olmak üzere birçok Avrupa ülkesinin de gündemini meşgul etmektedir. Brüksel yönetimi anlaşma metninde değişiklik

¹⁴ "Marine Le Pen prone a Prague une 'Nouvelle Harmonie Européenne'", *Le Point*, 25 Nisan 2019; "Far Right to Gather in Prague as Fears Grow of Rising Czech Populism", *The Guardian*, 25 Nisan 2019.

yapılmasını istememekte ve bu konudaki katı tutumunu sürdürmekteyken May kabinesi anlaşmasız bir ayrılığı engellemeye yönelik tutum sergilemekte ve yoğun bir şekilde mesaisini Brexit konusuna harcamaktadır.

Aşırı sağ partiler Avrupa Kıtası'nın toplumsal, ekonomik ve siyasal yapısına yönelik ciddi tehdit oluşturmaya başlamıştır.

Kamuoyunda Brexit tarihinin uzatılması durumunda AP seçimleri açısından ortaya çeşitli problemlerin çıkacağı endişeleri yer almış ve eğer böyle bir anlaşmazlık durumu söz konusu olursa Birleşik Krallık'ın teknik olarak hala Birlik üyesi olacağından AP seçimlerine katılması gerektiği ifade edilmiştir.¹⁵ 2018'in sonlarında Brexit konusunun krize dönüşmesi sonucu aşırı sağcı Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi (UKIP) AP seçimlerine katılım olasılığını gündemine almıştır. Parti lideri Gerard Batten üyelere "Birleşik Krallık'ın Mayıs'taki seçimlere katılma ihtimalinin her geçen gün arttığını ve dolayısıyla partinin ve üyelerin bu seçimlere yönelik hazırlıklarını yapmasını"¹⁶ istemiştir. Bu öngörünün Brexit'in 31 Ekim'e ertelenme kararıyla gerçekleştiği görülmüştür. AB liderleri ve Birleşik Krallık'ın Brexit'in ertelenmesinde mutabık kalmasıyla Londra'nın AP seçimlerine gireceği kesinleşmiş ve koltuk sayısının 705'e düşeceği düşünüldükçe seçimlere yönelik yapılan tahmin ve projeksiyonlar Birleşik Krallık'ın seçimlere katılımıyla yeniden 751 olarak değiştirilmiştir.

Brexit ve AP seçimleriyle ilgili değinilmesi gereken bir diğer önemli husus ise Brexit Parti-

si'dir. UKIP'den ayrılarak Brexit Partisi'ni kuran Nigel Farage Avrupa seçimlerinde yarışmayı amaçlamadığını ama Avrupa'ya kızgınlıklarını göstermek istediklerini dile getirerek AP seçimlerine UKIP gibi yeni partisinin de katılacağını açıklamıştır. Bu yönüyle Brexit Partisi ilk sınavını AP seçimlerinde verecektir. Brexit kararından geri adım atılacağına dair endişe taşıdığını belirten parti AP seçimlerinde Avrupa karşıtları ve Brexit'i savunan kesimlerin oyunu almaya çalışacaktır. Brexit Partisi'nin UKIP ile birlikte alacağı oy gerek Birleşik Krallık'taki AB karşıtı blokun gerekse AP içerisindeki aşırı sağ ittifakın durumu hakkında önemli bilgiler verecektir. AP'nin yapmış olduğu kamuoyu araştırmasında AP seçimlerinde Brexit Partisi'nin UKIP'den daha fazla sandalye alacağı öngörülmekte hatta kimi anketler tarafından partinin seçimlerden birinci çıkacağı ifade edilmektedir. Bu anketlere göre UKIP ve Brexit Partisi'nin genel oyların yüzde 13,5'ini alacağı öngörülmürken Brexit Partisi'nin UKIP'ten bir sandalye fazla alarak AP'de 10 sandalyeye sahip olacağı öngörülmektedir.¹⁷

Avrupa'da Artan İslamofobi ve Aşırı Sağ

Mayıs'taki AP seçimlerine gidilirken Avrupa Kıtası'nda İslamofobik saldırılar ve aşırı sağ ideolojinin güç kazanmaya devam etmesi değinilmesi gereken bir diğer önemli husustur. 2017'de Almanya, Fransa, Hollanda ve Birleşik Krallık gibi ülkelerde gerçekleştirilen genel seçimlerde önemli oranda oy elde eden aşırı sağ partiler Avrupa Kıtası'nın toplumsal, ekonomik ve siyasal yapısına yönelik ciddi tehdit oluşturmaya başlamıştır. Hollanda'da PVV, Almanya'da Almanya için Alternatif Partisi (AfD), Fransa'da Ulusal Cephe

15 Silvia Amaro, "Extending the Brexit Deadline Could Cause Major Issues with EU Elections Coming", CNBC, 18 Ocak 2019.

16 "European Parliamentary Elections 2019", National UKIP News, 11 Aralık 2018.

17 "European Election 2019: Report on the Developments in the Political Landscape", European Parliament, <http://www.europarl.europa.eu/at-your-service/en/be-heard/eurobarometer/political-landscape-developments>, (Erişim tarihi: 18 Nisan 2019).

(Front National, FN), Avusturya'da Özgürlük Partisi (FPÖ), Birleşik Krallık'ta UKIP gibi aşırı sağ partilerin gerek toplumsal zemin gerekse politik zeminde kazanmış oldukları güç ve etkinlik Avrupa Kıtası'nda yapısal birçok değişim ve dönüşümü beraberinde getirmektedir. Toplumsal ve siyasi yapıdaki bu değişim ve dönüşümün 2019 içerisinde de devam edeceği ve Mayıs'taki AP seçimlerini etkileyeceği genelgeçer bir kanaat haline gelmiştir.¹⁸ Hatta birçok aşırı sağcı lider seçim öncesi AP'deki çoğunluğu ele geçirerek AB'yi ele geçireceklerine yönelik açıklamalar yapmış ve Mayıs'taki seçimlerin söz konusu partiler açısından oldukça önemli bir milat olduğunu ortaya koymuştur.¹⁹

Avrupa ülkelerindeki aşırı sağcı partilerin AP'deki farklı siyasi parti grupları arasında yer aldıkları bilinmektedir. Bunların gösterdikleri adayların AP'deki ECR, EFDD, ENF gibi siyasi gruplar arasında dağıldığı görülmektedir. Bu durum popülist, aşırı düşünceleri temsil eden ve müesses nizam karşıtı olan parti temsilcilerinin bir araya gelerek etkin bir ses oluşturmalarını engellemektedir. Aşırı sağcı liderler de tarihsel olarak ortaya çıkmış olan bu bölünmüşlük halinin farkında olarak söz konusu partileri bir araya getirmek için önemli bir çaba sergilemektedir.

Avrupa'daki aşırı sağcı ve AB karşıtı siyasi partilerin yükselişi özellikle 2014 AP seçimlerinde gözle görülür hale gelmiştir. Seçimlerde AB ülkelerinde Avrupa şüphesizliğiyle ön plana çıkan birçok parti önemli oranda oy elde ederek çok sayıda sandalyeye sahip olmuştur. 2014 AP seçimlerinde Birleşik Krallık'taki UKIP'in yüzde 26, Fransa'daki FN'nin yüzde 24, Hollanda'daki PVV'nin yüzde 13, Avusturya'daki

FPÖ'nün yüzde 19 oy alması²⁰ ve bu partilerin sonraki yıllardaki ulusal seçimlerde oy oranlarını artırarak güçlenmeleri Avrupa şüphesizliği ve aşırı sağ sorununun Avrupa Kıtası'nın en önemli gündem maddelerinden biri olmaya devam edeceğini göstermektedir.

Aşırı sağcı ve popülist hareketlerin yükselişinin yanı sıra İslamofobinin artışı da Avrupa'daki seçim atmosferini etkileyen bir diğer unsurdur. Özellikle son yıllarda Avrupa ülkelerinde yaşanan İslamofobik olayların sayısı çoğalmış, ırkçılık toplumun tüm kesimlerinde gözle görülür olmuş, Avrupa'da yaşayan Müslümanların ve göçmenlerin hayatları çok daha zorlu hale gelmiştir. Yapılan çalışmalar günümüz Avrupa'sında İslamofobinin basit bir nefret söyleminin ötesine geçerek bir şiddet eylemleri silsilesine dönüştüğünü tespit etmektedir.²¹ Söz konusu İslamofobik tutumlar AP seçim süreçlerinde de etkisini hissettiren bir olgu haline gelmiştir. İngiliz bir politikacının "Bu sefer oy kullanıyorum" kampanyası kapsamında hazırlattığı mültecilerle ilgili poster İslamofobik öğeler barındırdığı için oldukça tepki çekmiş ve tepkiler sebebiyle AP yetkilileri posterin kaldırılmasına karar vermiştir.²² Bunun yanı sıra Almanya'nın önde gelen aşırı sağcı partisi AfD de seçim kampanyası sürecinde İslam karşıtlığını siyasi malzeme olarak kullanma yoluna gitmiştir. Parti görevlileri sokaklara asmış olduğu afişlerde "Camilere hayır", "Almanya'nın sınırları korunmuyor", "Avrupa Arapya olmamalı" şeklinde İslamofobik ve provokatif sloganlara yer vermiştir.²³ Yalnızca bu olaylar bile mülteciler ve Müslümanlar

18 "Polls Suggest Far-right to Gain Ground in 2019 EU Vote", Reuters, 12 Eylül 2018.

19 Jonah Shepp, "The Far Right Aims to Take Control of the European Union Next Year", *Intelligence*, 3 Ağustos 2018.

20 "Results of the 2014 European Elections", European Parliament, <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/election-results-2014.html>, (Erişim tarihi: 22 Mayıs 2019).

21 Enes Bayraklı ve Farid Hafez, *The State of Islamophobia, European Islamophobia Report 2017*, (SETA Rapor, İstanbul: 2018), s. 7-27.

22 "European Parliament to Remove 'Islamophobic' Election Advert", *Dhaka Tribune*, 24 Aralık 2018.

23 "AfD'den Tartışmalı Seçim Afişleri", *Voice of America*, 10 Nisan 2019.

üzerinden oluşturulan İslamofobik tutumların toplumsal zemindeki karşılığını ve onu siyasi kazançlar uğruna bir araç olarak kullanan politikacıların varlığını gözler önüne sermektedir.

Polonya, Macaristan ve İtalya ile Yaşanan Gerginlikler

Polonya ve Macaristan'ın AB yönetimiyle son yıllarda sorun yaşadığı ve ilişkilerin oldukça gergin bir zeminde süregeldiği bilinmektedir. Bu iki ülkenin topraklarına mülteci kabul etmemesiyle başlayan gerginlik bu ülkelerin iç politikalarında yaşadıkları gelişmelerle çok daha yüksek boyutlara ulaşmış ve söz konusu ülkelerin AB içerisinde çatlak oluşturduklarıyla ilgili bir söylem dolaşıma sokulmuştur. Öyle ki Avrupa Komisyonu Polonya ve Macaristan'daki hükümetlerin yürürlüğe koyduğu yasaların "kuvvetler ayrılığına zarar verdiği" ve "Birlik'in değerleriyle örtüşmediği" gibi iddialarla 7. maddeyi kullanarak bu ülkelere yönelik yaptırım sürecini başlatmıştır. Fakat 7. maddenin işletilebilmesi için oy birliği gerektiği ve Polonya ile Macaristan'ın birbirlerine yönelik kararı veto edeceklerini açıklamaları üzerine²⁴ bu kararın herhangi bir karşılığı bulunmamaktadır. Bu sebeple AB yönetimi bu ülkelerin oy haklarını ellerinden almaya yönelik sürecin takipçiliğini yapmaktadır. Macaristan Başbakanlığından yapılan bir açıklamada 7. madde "prosedürün başlatılmasında AP'deki mülteci yanlısı aktörlerin payının olduğu, Mayıs'taki seçimlerin parlamentodaki güç sistemini değiştireceği ve bu prosedürlerin çok uzun sürmeyeceği" vurgulanmıştır.²⁵

Gerek Brexit konusu gerekse Polonya ve Macaristan sorunlarında Brüksel yönetiminin

tutumu göz önünde bulundurulduğunda Birlik'e yönelik çok sayıda meydan okumayla mücadele edildiği ve karar vericilerin politikalardan taviz vermeden Birlik'in istikrarsızlığa sürüklenmesini engellemeye çalıştığı görülmektedir. Polonya ve Macaristan'ın "kuvvetler ayrılığına zarar verdiği", "katı mülteci politikaları izlemeyi tercih ettiği" ve "ortak para politikalarına beklenen desteği vermediği" gibi daha çok Almanya ve Fransa kanadından gelen iddia ve suçlamalar ise çok vitesli Avrupa (*multi speed Europe*)²⁶ tartışmalarının yine bu ülkeler tarafından yeniden gündeme getirilmesine sebep olmuştur. Fakat Macaristan Başbakanı Victor Orban "bunun tiksindirici bir fikir olduğunu" dile getirirken Polonya Başbakanı Mateusz Morawiecki "Avrupa'nın iyiler ve kötüler olarak ikiye bölünmesini istemiyoruz"²⁷ ifadesiyle bu düşünceye karşı olduklarını dile getirmiştir. AB Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker ise "Çok vitesli Avrupa fikri bazı ülkeler tarafından doğu ile batı arasında bir bölünme hattı olarak algılanıyor, burada niyet bu değil"²⁸ diyerek ilgili ülkelerin endişelerini gidermeye çalışmıştır.

İtalya'nın da bu ülkelere katılacağı söylenirken AP seçimlerinde bu üç ülkenin "popülist bir blok" oluşturacakları ifade edilmektedir. Özellikle İtalya İçişleri Bakanı Matteo Salvini ile Polonyalı eski başbakan Jaroslaw Kaczynski'nin 2019'un başında görüşmesi doğal bir ittifakın oluşmaya başladığı yorumlarının yapılmasına sebep olmuştur.²⁹ Açıklamalar ve yaşanan gelişmelerden de anlaşılacağı üzere bu seçimlerde

24 "Polonya'dan AB'ye Karşı Macaristan'a Destek", Euronews Türkçe, 13 Eylül 2018; "Macaristan'dan AB'ye Polonya Tepkisi", *Milliyet*, 4 Ocak 2019.

25 "Europe Must Decide What to do about Hungary's Viktor Orban", *The Irish Times*, 28 Şubat 2019.

26 "Çok vitesli Avrupa" üye ülkelerin AB'ye entegrasyonunda farklı düzeyleri ve farklı süreleri kapsayan ve Birlik'in derinleşmesi konusunda her ülke için aynı seviye ve hızı gerekli görmeyen bir yaklaşımdır. Detaylı bilgi için bkz. Philippe Martin ve Gianmarco Ottaviano, "The Geography of Multi-speed Europe", *CEPII*, Sayı: 95-(1995). s. 10.

27 Martin Miszerak ve Dalibor Rohac, "Hungary and Poland's Multispeed Europe", *Politico*, 24 Ekim 2018.

28 "Çok Vitesli AB'ye Doğru", *Haberler.com*, 10 Mart 2017.

29 Monika Sieradzka, "Poland, Italy Forge Populist Alliance Ahead of European Parliament Elections", *Deutsche Welle*, 8 Ocak 2019.

yalnızca aşırı sağın Avrupa siyasetindeki yükselişinin sürüp sürmeyeceğinin belli olmayacağı aynı zamanda AB içerisinde yaşanan tartışmalar ve 7. madde süreçlerinin akıbetinin ne olacağına dair bir fikir de vereceğinden oldukça önemlidir.

İtalya Ligi Partisi lideri Matteo Salvini 2018'de düzenlediği bir mitingde Mayıs 2019'da gerçekleştirilecek AP seçimlerini "Avrupa'nın elitleri, bankaları, finans sektörü, göçmenleri ile Avrupa'nın halkı ve işçileri arasında gerçekleşecek bir referandum" şeklinde tanımlamış ve Macaristan Başbakanı Victor Orban'la "göçmen karşıtı blokta" yer aldıklarını ve aynı yolda yürüdüklerini belirtmiştir.³⁰

Bunların yanı sıra Ekim 2018'de Roma ile Brüksel yönetimi arasındaki bütçe krizi Avrupa Kıtası'ndaki fay hattını derinleştirmiştir. AB Komisyonu İtalya'nın bütçe tasarısını kamu borcunun milli gelire oranının yüzde 60 sınırının çok üzerinde olduğu gerekçesiyle reddetmiştir. İtalya ve İspanya gibi ülkelerin 2008 ekonomik krizinin etkilerini hala atlamamış olmaları bu ülkeleri ekonomik açıdan kırılgan bir hale getirmekte ve bu durum da siyasi krizleri tetiklemektedir. Nitekim İtalya'da hükümetin kurulması konusu ciddi bir siyasi krize dönüşmüş ve zaman içerisinde çok daha çetrefilli bir hale gelmiştir.

Ekonomik durumun yanı sıra İtalya –Macaristan ve Polonya gibi– AB ile siyasi olarak da sorun yaşayan bir ülkedir. Özellikle Almanya ve Fransa'nın 22 Ocak 2019'da Alman-Fransız iş birliğine yönelik anlaşma imzalamaları İtalya ile bu ülkelerin arasında mülteci meselesi ve ekonomik durum kaynaklı gerilimi artırmıştır. İtalya başbakanı sadece kendi çıkarlarını düşündükleri gerekçesiyle söz konusu ülkelere eleştiriler yöneltmiş ve Fransa'nın Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi üyeliğine atıfı hedeflerinin tek bir

Avrupa ülkesine böyle bir koltuğu vermemek olduğunu belirtmiştir.³¹

Seçim Güvenliğine Yönelik Endişeler

Rus bilgisayar korsanlarının AP seçimlerine müdahale edeceğine yönelik korku ve endişe seçim öncesi çok defa gündeme gelmiştir. 2016'da gerçekleştirilen ABD seçimleri ve Brexit referandumu gibi oylamalara müdahale edildiği iddialarının akabinde Avrupa'daki yetkililer benzer bir müdahalenin parlamento seçimlerine de yapılacağına yönelik endişe yaşamaya başlamıştır. Özellikle online platformlardaki tartışmaların botlar (*trolls*) aracılığıyla yönlendirildiği ve sahte haberler (*fake news*) aracılığıyla dezenformasyon yapıldığını düşünülerek bu konuda tüm AB üyesi ülkelerin dikkatli olması gerektiği vurgulanmıştır.³²

ABD seçimleri ve Brexit gibi oylamalara müdahale edildiği iddialarının akabinde Avrupa'daki yetkililer benzer bir durumun parlamento seçimlerinde de gerçekleşeceğine dair endişe taşımaktadır.

Günümüzde seçim propagandalarında online platformların çok daha fazla tercih edildiği göz önünde bulundurulduğunda mevcut tehlike çok daha gözle görülür hale gelmektedir. Zira Avrupa Komisyonunun "demokrasi ve seçimler" ile ilgili saha araştırmasına dayandırdığı çalışma bu tehlikenin yalnızca yöneticiler tarafından değil Avrupa kamuoyu tarafından da hissedildiğini göstermektedir. Öyle ki konuyla ilgili bir ankete

30 Stefan Lehne ve Heather Grabbe, "2019 European Parliament Elections will Change the EU's Political Dynamics", Carnegie Europe, 11 Aralık 2018.

31 "İtalya'dan Sert Açıklama", *Habertürk*, 25 Ocak 2019.

32 Laurens Cerulus, "Europe's Most Hackable Election", *Politico*, 16 Ocak 2019.

katılanlar arasında internetteki dezenformasyon ve yanlış haberlerden endişe duyanların oranı yüzde 73'ü bulmuştur.³³

Seçimlere yönelik söz konusu tehlike ve endişeler Facebook, Twitter, Google gibi platformlar tarafından da kabul edilmekte ve sıklıkla dile getirilmektedir. Hatta Google'ın AP seçimlerine yönelik olarak reklam mekanizmasında değişikliğe gitmeye karar verdiği, reklamlar aracılığıyla yapılan manipülasyon ve yönlendirmeleri önlemek için reklam veren kişinin AB vatandaşı ya da kurumun Avrupa menşeli olmasına yönelik düzenlemeler planladığıyla ilgili haberler medyada yer almıştır.³⁴ Google yönetimi yayımlamış olduğu blog mesajında bu şekilde seçmenlerin reklamların kim tarafından fonlandığını bileceği ve şeffaflığın ön plana çıkarılacağını belirtmiştir.³⁵

Solcu ya da sağcı karakterde olmayan fakat toplumsal öfkeyi yansıtmaması bakımından oldukça önemli mesajlar barındıran Sarı Yelekliler protestoları Fransa'daki AP sonuçları açısından da oldukça belirleyici olacaktır.

Diğer Gelişmeler

AP seçimlerine gidilirken Avrupa kamuoyunu oldukça meşgul eden bir diğer önemli gelişme ise Sarı Yelekliler protestolarıdır. Macron hükümetinin 17 Eylül 2018'de dizel ve benzin için ekstra vergiler getirileceğini açıklamasıyla başlayan toplumsal tepkiler kısa sürede kitlesel sokak eylemlerine dönüşmüş ve Fransa'nın kamu düzenini ciddi

oranda tehdit etmiştir. 17 Kasım 2018'de gerçekleştirilen ilk protesto eyleminin akabinde her cumartesi sokaklara barikatlar kurarak polisle çatışan protestocular kısa sürede taleplerini genişleterek hayat pahalılığı, vergilerin artışı, devlet sübvansiyonlarının kesilmesi gibi birçok şikayeti sokaklarda dile getirmeye başlamıştır.³⁶ Fransız elitlerine karşı orta sınıfın bir araya gelerek gerçekleştirdikleri sokak eylemleri Avrupa kamuoyunu uzunca bir süre meşgul etmiş, Fransız Başbakan Edouard Philippe ve Çevre Bakanı François de Rugy Sarı Yelekliler grubunun temsilcileriyle görüşmek durumunda kalmıştır. Sarı Yelekliler protestoları her ne kadar aylardır devam etse de Avrupa medyası tarafından gündeme getirilmemektedir. Söz konusu protestolar ise AP seçimlerine gidilen bir atmosferde ve özellikle popülist hareketlerin etkinliğini artırdığı bir dönemde gerçekleşmesi bakımından oldukça önemli sonuçlar doğuracaktır. Solcu ya da sağcı karakterde olmayan fakat toplumsal öfkeyi yansıtmaması bakımından oldukça önemli mesajlar barındıran Sarı Yelekliler protestoları Fransa'daki AP sonuçları açısından da oldukça belirleyici olacaktır. Zira gerçekleştirilen anketlerde National Rally olarak ismini değiştiren ve Salvini'nin ittifakında yer alan eski aşırı sağ ve popülist NF'nin oyların yüzde 23,2'sini alarak seçimlerden birinci çıkacağı ifade edilmektedir.³⁷

AP seçimleri öncesi Fransa özelinde yaşanan bir diğer önemli husus İtalya ile yaşanan diplomatik krizdir. 2008 ekonomik krizinin etkilerini aşamayan ve adım adım aşırı sağ partilerin güç kazandığı İtalya'da LN ile M5S arasında koalisyon kurulmasının Fransa dahil birçok Avrupa ülkesini rahatsız ettiği bilinmektedir. İtalya'da artan aşırı sağdan rahatsız Macron yönetimi zaman zaman açıklamalarla İtalya'ya yönelik

33 "Public Opinion", European Commission, (Kasım 2018).

34 Laura Kayalı, "Google's Plan to Protect European Election", *Politico*, 22 Kasım 2018.

35 Lie Junius, "Supporting the European Union Parliamentary Elections", Google, 22 Kasım 2018.

36 Fransız Araştırmacı Leonard Faytre Paris'teki Gösterileri Sabah.com.tr'ye Yorumladı", *Sabah*, 2 Aralık 2018.

37 "France in the EU Election", *Politico*, <https://www.politico.eu/2019-european-elections/france>, (Erişim tarihi: 20 Mayıs 2019).

eleştirilerini yöneltmektedir. Medya üzerinden karşılıklı suçlama ve eleştirilerle sürdürülen ilişkiler Şubat 2019'da ciddi bir diplomatik krizi beraberinde getirmiştir. 7 Şubat 2019'da İtalya Başbakan Yardımcısı Luigi Di Maio'nun Sarı Yelekliler ile görüşmesinin akabinde iki ülke ciddi bir diplomatik kriz yaşamış ve Fransa içişlerine karışıldığı gerekçesiyle bu duruma tepki göstermek amacıyla İkinci Dünya Savaşı'ndan itibaren ilk defa büyükelçisini geri çağırmıştır.³⁸ Macron söz konusu krizin akabinde "İtalyanlar çok büyük bir halk ve bizim dostumuz. Onlar tarihine yakışan liderler hak ediyor" şeklinde açıklama yaparak krizin faturasını İtalya'daki aşırı sağ hükümet liderlerine kesmiştir. Her ne kadar yapılan analiz ve yorumlarda iki ülke arasında Aquarius mülteciler gemisinin İtalya tarafından kabul edilmemesi, Leonarda Da Vinci'nin nereli olduğu, Sarı Yelekliler protestoları, Libya sorunu, ticari anlaşmazlıklar, göçmen sorunu, solcu teröristlerin iadesi gibi birçok sorun ve tartışmanın olduğu ifade edilse de³⁹ asıl sorunun İtalya'daki aşırı sağ hükümetiyle Fransa'daki liberal hükümet arasındaki farklı Avrupa perspektifi olduğunun belirtilmesi gerekmektedir. Avrupa'daki aşırı sağın liderliğini yapmak isteyen İtalya'daki siyasetçileri "popülist bir tehdit" olarak nitelendiren Macron hükümeti Avrupa'da bir yandan bu tehdite karşı adımlar atmak isterken diğer yandan oluşturulacak liberal grubun liderliğini yapmak istemektedir. Bu sebeple iki ülke liberallere karşı aşırı sağ/milliyetçiler şeklinde oluşan kutuplaşmanın bir yansıması olarak en ufak konularda dahi yüksek perdeden suçlayıcı ifadeler eşliğinde tartışma içerisine girebilmektedir. İki ülke arasındaki ideolojik kriz

AP seçimlerine gidilirken Avrupa'nın içerisinde bulunduğu krizleri ve çatlakları derinleştiren bir başka unsur olarak ön plana çıkmaktadır.

Bu tarz krizlerin eşliğinde gidilen AP seçimlerinde Avrupa'daki halkların AB ve kurumlarına yönelik bağlılıklarının zayıflığı, AP seçimlerindeki katılım oranlarının düşüklüğü de gündeme gelen konulardandır. Bu sebeple –önceki bölümlerde de ifade edildiği gibi– bu zamana kadar AP seçimlerinde katılımın oldukça düşük olması geleneksel bir hal almış, giderek azalan sayıda kişi AP için sandık başına gitmeyi tercih etmiştir. AB üyesi ülkelerde AP seçimlerinin bir zorunluluk olarak görülmemesi ve yalnızca Belçika, Lüksemburg gibi ülkelerde oy kullanma zorunluluğunun olması bu durumun tetikleyicisidir. Nitekim bu ülkelerdeki katılım oranı diğer AB üyesi ülkelere göre daha yüksektir.⁴⁰ Son zamanlarında Birlik'in geçirmekte olduğu önemli sıkıntıları da göz önünde bulundurarak AB yöneticileri "Bu Sefer Oy Kullanıyorum" (This Time I'm Voting) adıyla bir kampanya başlatmış⁴¹ ve halkın AP seçimlerindeki katılım oranını yükseltmeye çalışmıştır.

AP'nin düzenli olarak yapmış olduğu kamuoyu araştırmaları AB ülkelerinde yaşayan halkın düşünce ve algılarını göstermesi bakımından önemlidir. Nisan'da yayımladığı son yoklamaya göre kişilere AB'nin yüzleştiği en kritik iki konu başlığı sorulmuştur. Katılımcıların yüzde 40'ı göç meselesini en önemli sorun olarak gördüğünü belirtmiştir. Bu oranın önceki kamuoyu araştırmasına göre 2 puan artış gösterdiği dikkati çekmektedir. Göç konusundan sonra katılımcıların önemli bir sorun olarak bahsettiği bir diğer mesele de terörizmdir. Ankete katılanların yüzde 20'si terör ve güvenlik konusunu AB'nin karşı karşıya geldiği en önemli mesele olarak nitelen-

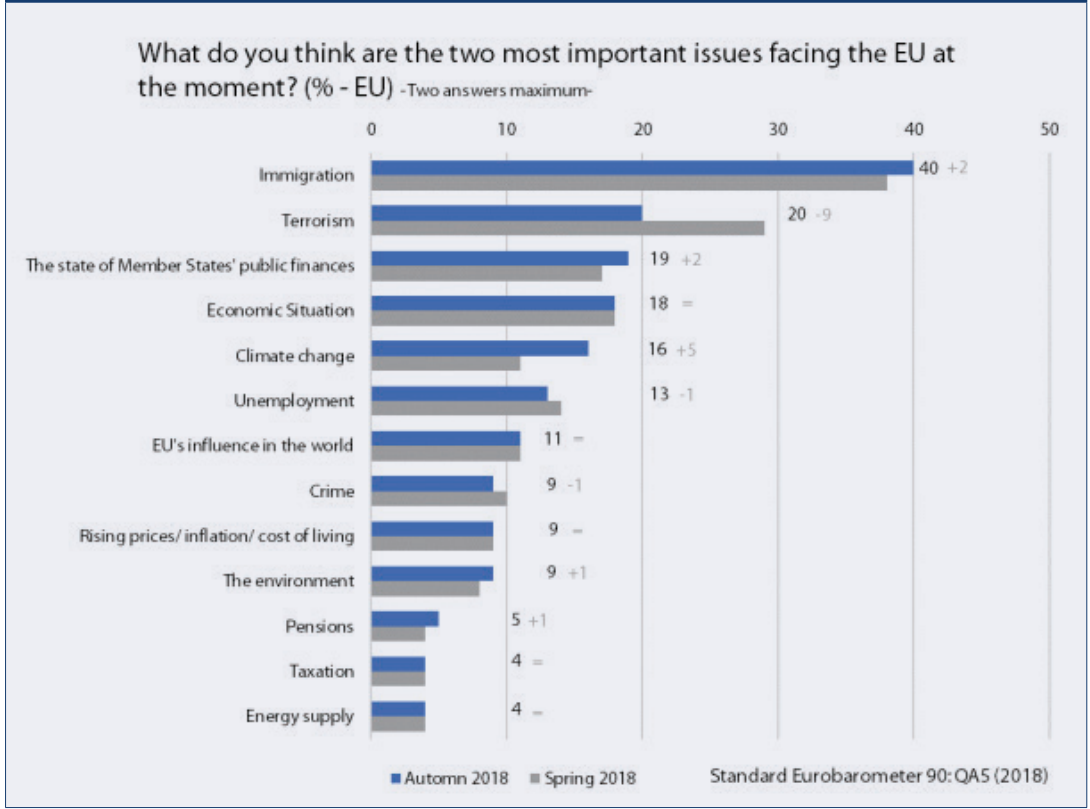
38 "Fransız İtalyan İlişkileri Krizde: Durum Bu Noktaya Nasıl Geldi?", Euronews Türkçe, 9 Şubat 2019.

39 Leonard Faytre, "Fransa ile İtalya Arasındaki Diplomatik Kriz", Anadolu Ajansı, 13 Şubat 2019; Mustafa Nail Alkan, "İtalya-Fransa Krizi ve Yaklaşan AP Seçimleri", Anadolu Ajansı, 14 Şubat 2019.

40 Nurgül Bekar, "Aşırı Sağın Gölgesinde 2019 AP Seçimleri", Anadolu Ajansı, 16 Nisan 2019.

41 "Code of Conduct", Thistimeimvoting.eu, https://www.thistimeimvoting.eu/code_of_conduct, (Erişim tarihi: 12 Mayıs 2019).

GRAFİK 2. AVRUPA BİRLİĞİ KAMUOYU ARAŞTIRMASI (NİSAN 2019)

Kaynak: "Public Opinion Monitoring at a Glance", European Parliament, <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2019/plenary-april-2019/en-plenary-insights-april-2019.pdf>, (Erişim Tarihi: 12 Mayıs 2019).

dirmiştir. Fakat DEAŞ gibi örgütlerle mücadelede somut başarılar elde edilmeye başlandığından bu oran bir önceki yoklamaya göre 9 puan azalış göstermiştir.⁴²

Polonya ve Macaristan sorunlarının yanı sıra İtalya, Fransa ve İspanya gibi Güney Avrupa devletlerinin yaşadığı ekonomik kriz, kırılanlaşan ulusal hükümetler, kamuoyunda artan hoşnutsuzluklar ve halk ayaklanmalarıyla aşırı sağın yükselişinin devam ettiği bir atmosferde gidilen AP seçimleri birçok kesimin sonuçlarını merak ettiği bir hal almıştır. Bu sebeple seçim sonuçlarına dair senaryolar ve anketler çok fazla konu-

şulmaya başlamış, özellikle 2014 seçimlerindeki aşırı sağ partilerinin yükselişinin sürüp sürmeyeceği merak konusu haline gelmiştir.

SEÇİM TAHMİNLERİ VE MUHTEMEL SENARYOLAR

Son dönemde AB ülkelerindeki seçim sonuçları incelendiğinde seçmenlerin ana akım partileri terk ederek çok daha küçük ölçekli partilere oy verdiği ve Avrupa ülkelerinin meclislerindeki çeşitliliğin her geçen gün arttığı görülmektedir. Yapılan çalışmalar artık çok az Avrupalının kendini Hristiyan, muhafazakar ya da sosyalist olarak tanımladığını ortaya koymakta özellikle gençlerin yönelimleri ve kendi kimlik tanımlamalarında

42 "Public Opinion Monitoring at a Glance", European Parliament, <http://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2018/public-opinion-monitoring-at-a-glance-july-2018/en-plenary-insights-july-2018.pdf>, (Erişim tarihi: 22 Mayıs 2019).

geçmişteki gibi sosyal sınıfların ya da coğrafi mekanların etkili olmadığını göstermektedir.⁴³ Mesleklerde yaşanan değişim, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ve sosyal etkileri göz önünde bulundurulduğunda oy verme davranışlarında da oldukça büyük değişikliklerin meydana geldiği gözlenmektedir. Özellikle 2008 ekonomik krizinden itibaren Avrupa'daki seçmenler zayıf ulusal hükümetlere yönelik tepkilerini dile getirmeye başlamış, bu durum özellikle genç seçmenlerin müesses nizam karşıtı popülist partilerin çekim alanına girmesine sebep olmuştur.

Yaşanan bu tarz değişim ve dönüşümlerin gölgesinde AP seçim sonuçlarının en büyük belirleyeni ana akım siyasi partilerin Avrupa'daki sorunları ne kadar sahipleneceği ve dile getireceği aynı zamanda aşırı sağ partilerin performansları olacaktır. Halkın duymak istediği söylemleri, benimsenmesini beklediği tutumları, atılmasını istediği adımları ve çözmesini istediği sorunları yine siyasetlerini karşıtlıklar üzerinden yürüten aşırı sağcı partilerin yerine getirmesi durumunda bu parti ve siyasi figürlerin AP seçim sonuçlarına damga vurma ihtimalleri oldukça yüksektir. Eğer ana akım siyasi partiler yerel ve ulusal seçimlerde yaptıkları yanlış yapmayarak aşırı sağcı partilerin söylemlerini benimsemek yerine halkın şikayetçi olduğu konularda çözüm önerileri ortaya koyarlarsa bu hem onların aşırı sağ kanada sürüklenmelerini engelleyecek hem de aşırı sağcı partilerin popülist söylemlerinin seçmen üzerindeki etkisini azaltacaktır.

Ana akım partilerin böyle bir stratejiyi başarıyla uygulayabildiklerini söylemek ise oldukça zordur. Zira yapılan seçim tahminleri ve kamuoyu yoklamalarında seçimin en büyük kazananının

Avrupa karşıtı, popülist, milliyetçi ve radikal siyasi grupların olacağı, en büyük kaybedenin de AB fikrini destekleyen ana akım ve geleneksel sol partilerin olacağı düşünülmektedir. Siyasi parti grupları özelinde bu tarz bir beklentinin ise parlamentoyu oldukça bölünmüş ve parçalı bir yapıya dönüştüreceği, bu sebeple küçük siyasi grupların birçok alanda etkinlik sağlayarak önemli hale gelebileceği ifade edilmektedir.⁴⁴ Seçim sonuçlarında AP'nin parçalı bir yapıya kavuşarak ve çok aktörlü hale gelerek Hollanda ve Danimarka ulusal parlamentoları gibi çeşitli görüşten siyasi grupları bir arada barındırması her ne kadar demokratik temsil açısından olumlu bir tablo ortaya çıkarsa da AB'nin yasama süreçlerinde çeşitli aksaklıkları, ciddi tartışma ve çözümsüzlükleri üretmesini kaçınılmaz hale getirecektir.

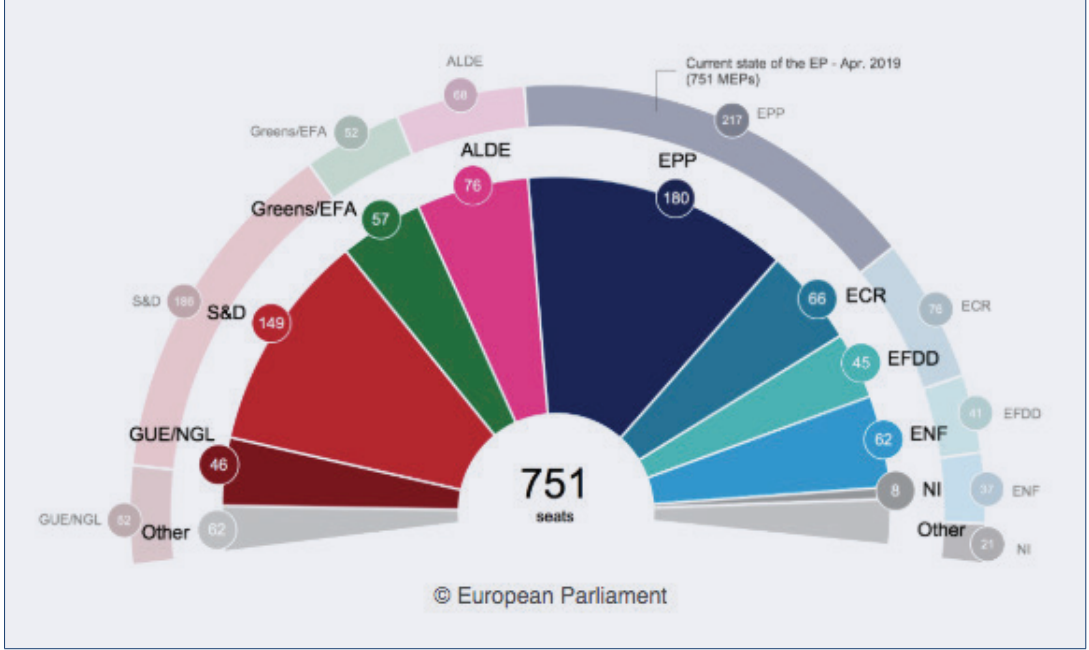
Genel hatları itibarıyla yapılan kamuoyu çalışmalarına bakıldığında AB karşıtı aşırı sağ partilerin parlamentonun üçte birine sahip olacağı öngörülmektedir.⁴⁵ Söz konusu partilerin AP'de çok daha fazla güç kazanması Birlik'in çeşitli politikalarında daha fazla söz sahibi olacıkları gerekçesiyle endişelere sebep olmaktadır. Zira söz konusu partilerin AP'de koltuk sayısını artırmalarının AB açısından hayati olan pek çok konuda bu partileri etkili konuma getireceği ve kararları şekillendirebilecekleri ifade edilmektedir. European Council on Foreign Relations'ın yayımlamış olduğu raporda AB karşıtı partilerin parlamentoda güç kazanmaları durumunda hangi sonuçların ortaya çıkabileceğine dair analiz ve projeksiyonlar yer almaktadır. Bu kapsamda AP'de aşırı sağın güçlenmesinin Rusya'ya yöne-

⁴⁴ Aleksandar Ivkovic, "Elections for the European Parliament: What's in Store for the EU, and What for the Western Balkans?", European Western Balkans, <https://europeanwesternbalkans.com/2019/01/14/elections-european-parliament-whats-store-eu-western-balkans/>, (Erişim tarihi: 12 Mayıs 2019).

⁴⁵ Susi Dennison ve Pawel Zerka, "The 2019 European Election: How Anti-Europeans Plan to Wreck Europe and What Can Be Done to Stop it", ECFR, https://www.ecfr.eu/specials/scorecard/the_2019_european_election/, (Erişim tarihi: 12 Mayıs 2019).

⁴³ Stefan Lehne ve Heather Grabbe, "2019 European Parliament Elections will Change the EU's Political Dynamics", Carnegie Europe, <https://carnegieeurope.eu/2018/12/11/2019-european-parliament-elections-will-change-eu-s-political-dynamics-pub-77922>, (Erişim tarihi: 22 Mayıs 2019).

ŞEKİL 1. AVRUPA PARLAMENTOSU KAMUOYU İZLEME SERVİSİ'NİN NİSAN'DA YAYINLADIĞI SEÇİM TAHMİNLERİ

Kaynak: "European Election 2019: Report on the Developments in the Political Landscape", European Parliament, 18 Mayıs 2019.

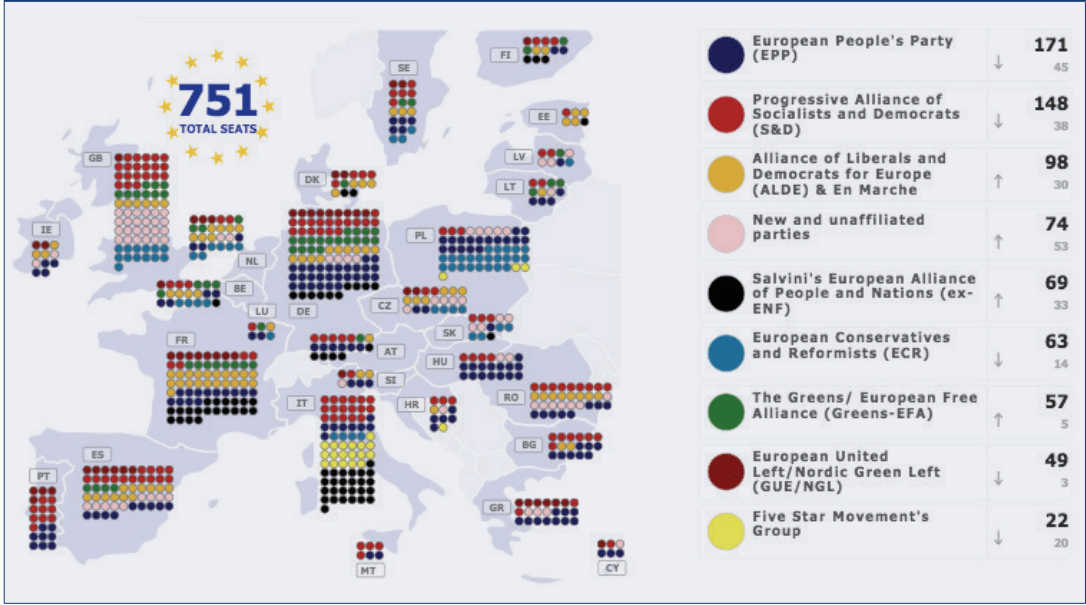
lik ambargoları engellemeden AB'nin dış ticaret gündemini etkilemeye, Birlik'in mülteciler politikalarını değiştirmekten daha lokal konularda benzer partilerin stratejik ittifaklar izlemelerine kadar geniş bir yelpazede etkiler doğuracağı belirtilmektedir.⁴⁶ Bunların yanı sıra AP'nin dış politika gündemine müdahale edeceklerine, Eurozone bölgesi reformlarını şekillendirecekleri, insanların ve malların serbest hareketini kısıtlayacakları ve AB'nin insan hakları, hukukun üstünlüğü gibi kadim değerlerini aşındıracaklarına dair endişeler mevcuttur. Aşırı sağcı partilerin AP'de birleşerek benzer tutum ve politikaları izlemesiyle Birlik'in geleceğine yönelik çeşitli sorunlar ortaya çıkacaktır.

Avrupa Parlamentosu Kamuoyu İzleme Servisi'nin Nisan'da yayımladığı seçim tahmin-

leri seçimlerde nasıl bir sonucun beklendiğine dair genel bir görüntü vermesi bakımından oldukça önemlidir. Söz konusu raporun ana bulguları 2014'teki parlamento seçimleri göz önünde bulundurulduğunda oldukça dikkat çekicidir ve bu sebeple detaylı bir şekilde üzerinde durulması gerekmektedir. Parlatonun projeksiyonunda EEP ve S&D oyu en çok azalan parti grupları olarak ön plana çıkmaktadır. 2014 seçimlerine göre 5 puan düşüş yaşanacağı öngörülen ve ana akım partilerden olan bu iki parti grubu her ne kadar seçimlerde en çok oy alan parti grupları olsalar da önemli oranda koltuk kaybı yaşayacaklardır. Yüzde 24 oy alacağı öngörülen Halk Partisi'nin en çok koltuğu 7 adetle Fransa'da kaybedeceği ifade edilirken bu ülkeyi 5 koltuk kaybıyla Slovakya ve Polonya, 4 koltuk kaybıyla da İtalya, İspanya, Almanya ve Çekya gibi ülkeler izlemektedir. Yüzde 19,8 oy alacağı öngörülen Sosyal Demokratların ise en

46 Susi Dennison ve Pawel Zerka, "The 2019 European Election: How Anti-Europeans Plan to Wreck Europe and What Can Be Done to Stop it", ECFR, https://www.ecfr.eu/specials/scorecard/the_2019_european_election, (Erişim tarihi: 22 Mayıs 2019).

ŞEKİL 2. POLİTICO SEÇİM TAHMİNİ (6 MAYIS 2019)

Kaynak: Projection of the Next EU Parliament, Politico*

* "European Elections Seat Projection", *Politico*, <https://www.politico.eu/2019-european-elections>, (Erişim tarihi: 12 Mayıs 2019).

fazla koltuk kaybettiği ülkenin 15 koltukla İtalya olacağı düşünülmektedir. İtalya'yı 10 koltuk kaybıyla Almanya ve 8 koltuk kaybıyla Fransa izlemektedir.

AB karşıtı olan gruplarına dikkat çekici bir oy artışı gerçekleştireceği ifade edilmektedir. Yüzde 6 oy alacağı öngörülen EFDD parti grubunun 2014 seçimlerine göre oyunu yarım puan artırdığı görülmektedir. EFDD'nin en fazla koltuk sayısını artıracığı ülkenin 10 koltuk sayısıyla Almanya olacağı öngörülmüşken bunu 4 koltukla İtalya izlemektedir. Bir diğer AB karşıtı aşırı sağ parti grubu ENF'nin muhtemel oy artışı ise çok daha dikkat çekicidir. Yüzde 8,3 oy alacağı ve 2014 seçimlerine göre 3,3 puan oyunu artıracığı öngörülen ENF'nin en fazla koltuğu 20 ile İtalya'da artıracığı düşünülmektedir. İtalya'yı 5 koltuk artışıyla Fransa izlemektedir.⁴⁷

⁴⁷ "European Election 2019: Report on the Developments in the Political Landscape", European Parliament, 18 Mayıs 2019.

AP seçimlerine yönelik ses getiren tahmin ve projeksiyonlar yürüten bir diğer önemli anket *Politico* tarafından yayımlanmaktadır. Düzenli olarak Avrupa'daki seçmenin nabzını tutan *Politico* AP seçimlerine yönelik önemli tespitler yapmaktadır. 6 Mayıs'ta güncellenen tahminlerde EPP'nin koltuk sayısının 45 azalarak 171'e, S&D'nin koltuk sayısının ise 38 azalarak 148'e düşeceği belirtilmektedir. Özellikle aşırı sağ partilerden oluşan ENF grubunun 33 koltuk daha fazla elde ederek AP içerisinde 69 koltuğa sahip olması diğer anketlerde olduğu gibi oldukça dikkat çekicidir.

AP seçimlerine dair yapılan anket ve tahminlerin çoğunun benzer trendleri içermesi seçim sonuçlarında sürpriz yaşanma ihtimalini azaltmaktadır. Her ne kadar anketlerde önde oldukları görülse de Avrupa'nın en büyük iki ana akım partisi EPP ile S&D'nin oylarının oldukça düştüğü görülmektedir. Söz konusu seçim anketleri AB üyesi ülkelerde ortaya çıkan trend-

lerin AP seçimlerinde de görülmeye devam edeceğini göstermektedir. AB üyesi ülkelerde sosyal demokrat partiler erirken AB karşıtı aşırı sağ partilerin yükselmeye devam etmesi trendinin AP seçimlerinde de benzer bir tablo ortaya çıkaracağı açıktır.

Seçim sonuçlarının özellikle sol partilerin geleceği açısından oldukça önemli olduğu ifade edilmelidir. AB ülkelerinin ulusal seçimlerindeki sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda benzer bir etkinin devam etmesi durumunda S&D'nin çok sayıda koltuk kaybedeceğine kesin gözüyle bakılmaktadır. Sol partilerin başarısı bir yandan aşırı sağın Avrupa'da dengelenmesi açısından oldukça önemliyken diğer yandan komisyon başkanlığını hangi parti adayının kazanacağı açısından belirleyici olacaktır. Genel itibarıyla tüm anketler EPP'yi önde gösterdiğinden EPP grubu adayı Manfred Weber'in AB Komisyonu başkanı olmasına kesin gözüyle bakılmaktadır. Fakat EPP ve S&D siyasi grupları seçimleri önde bitirseler de yaşayacakları büyük koltuk kayıplarından dolayı birçok uzman seçimin asıl kazananının aşırı sağcı partiler olacağı konusunda hemfikiridir.⁴⁸

Seçim sonrası senaryolara dair belirtilmesi gereken önemli bir husus AB karşıtı aşırı sağcı partilerin kendi aralarında bir koalisyona gitme ihtimalleridir.

Seçim sonrası senaryolara dair belirtilmesi gereken önemli bir husus da AB karşıtı aşırı sağcı partilerin kendi aralarında bir koalisyona gidebilme ihtimalleridir. AB üyesi ülkelerde etkin varlık gösteren aşırı sağcı partilerin zaman zaman çeşitli ülkelerde bir araya gelerek ortak dekla-

rasyonlar yayımladıkları ve çeşitli yol haritaları oluşturdukları göz önünde bulundurulduğunda böyle bir koalisyonun AP içerisinde de gerçekleştirilme ihtimali hiç de küçümsenmemelidir. Zira 2019'un Nisan başında Salvini'nin bulunduğu LN öcülüğünde "Milan manifestosu" başlığıyla yeni aşırı sağ ittifakı açıklanmış ve yirmi ülkeden çok sayıda temsilci bu ittifaka davet edilmiştir.⁴⁹

Salvini'nin ittifakının genişlemesi ve aşırı sağcı ve popülist partilerin yer aldığı EFDD, ENF ve ECR gruplarının böyle bir koalisyona gitmesi durumunda AP'de en büyük üçüncü grubu oluşturma imkanı ortaya çıkmaktadır. EFDD ve ENF'nin ittifakının çok kolay bir şekilde kurulabileceği düşünülürken Polonya'daki PİS gibi popülist partilerin de bulunduğu ECR grubunun da böyle bir ittifaka destek vermesi AP içerisinde oldukça güçlü yeni bir blok oluşturacaktır. Bu da bu partilerin Birlik'in önde gelen politikalarına yön verme ve politikalarda söz sahibi olmaları anlamına geldiğinden AB'nin geleceği için önemli etkilere sebep olabilir.

ALDE ya da ECR gibi seçimlerde üçüncü parti olarak AB Komisyonu ve Meclis başkanlığı gibi koltukların seçilmesinde oldukça önemli hale gelen partilerin yerini yeni oluşturulacak aşırı sağ ittifakın alması durumunda komisyonda yer alacak kişilerin ve parlamento gündeminin belirlenmesinde aşırı sağ liderler çok daha aktif bir konuma ulaşabilecektir. Bu yönüyle aşırı sağ grupların yanı sıra ulusal düzeyde görülen ana akım parti ve grupların aşırı sağcı partilerle çalışması trendinin AP'de de görülebilmesi ihtimali bulunmaktadır. Zira Avusturya, Bulgaristan ve İtalya gibi ülkelerdeki koalisyonların etkisiyle her ne kadar koltuk sayısı azalsa da AP'de en büyük grubu oluşturması beklenen EEP'nin de aşırı sağ

48 Ozan Ceyhan, "Importance of Centrist Parties in EP Elections", *Daily Sabah*, 4 Şubat 2019.

49 "Avrupa'da Yeni Aşırı Sağ İttifak: Avrupa Halklar ve Milletler İttifakı", *The Radical Democrat*, <https://theradicaldemocrat.wordpress.com/2019/04/21/avrupa-yeni-asiri-sag-ittifak-avrupa-halklar-ve-milletler-ittifaki>, (Erişim tarihi: 12 Mayıs 2019).

TABLO 7. 2014 SONRASINDA AP'DE TÜRKİYE ALEYHİNDE ALINAN BAZI ÖNEMLİ KARARLAR

Karar Dönemi	Karar
2015 Nisan	Sözde Ermeni soykırımı tasarısı kabul edildi.
2016 Kasım	Türkiye ile ilişkilerin geçici olarak dondurulması teklifi kabul edildi.
2017 Temmuz	Türkiye ile müzakerelerin askıya alınmasını öneren "Türkiye raporu" kabul edildi. Karara gerekçe olarak Anayasa değişikliği paketinin kuvvetler ayrılığı ilkesi ve Kopenhag Kriterleri ile uyumlu olmaması gösterildi.
2018 Şubat	Türkiye'de insan hakları ve hukukun üstünlüğü ilkesinin ihlal edildiği iddia edilerek kınama metni kabul edildi.
2018 Mart	Türkiye'ye "Afrin'den çekil" çağrısını içeren Suriye tasarısı kabul edildi.
2018 Eylül	Türkiye'ye yönelik 70 milyon avroluk yardımı iptal etme kararı kabul edildi. Karara gerekçe olarak Türkiye'nin hukukun üstünlüğü ve insan hakları konusunda ilerleme sağlayamaması iddiası gösterildi.
2019 Mart	Türkiye ve AB arasındaki katılım müzakerelerinin askıya alınması önerisinde bulunan karar kabul edildi. Karara gerekçe olarak Türkiye'deki ağır insan hakları ihlalleri olduğu iddiası gösterildi.

ve popülist partilerle çalışma konusunda esnek bir tavır gösterebileceği ifade edilmektedir.⁵⁰ EEP gibi ana akım gruplara aşırı sağ partilerle çalışması konusunda baskılar artar ve ulusal düzeyde görülen sağa kayma AP bünyesinde de gerçekleşirse önümüzdeki beş yılın AB açısından sükunet içerisinde geçmeyeceği kolaylıkla öngörülebilir.

AVRUPA PARLAMENTOSU VE TÜRKİYE

AP seçimlerinin Türkiye'nin de aralarında bulunduğu aday ülkeler üzerinde doğrudan bir bağlayıcılığı bulunmasa da parlamentonun diğer AB kurumları üzerindeki denetleyici rolünün bulunması ve yeni üye kabulüne karar vermesi gibi nedenlerden ötürü seçim sonuçları birtakım dolaylı etkileri beraberinde getirecektir. Bunun yanı sıra bu seçimde yüksek oy alması beklenen aşırı sağcı siyasi grupların daha önceki seçim dönemlerine göre daha fazla Türkiye karşıtı söylemlere başvurma ve vaatlerde bulunması dikkate alındığında 2019 seçimlerinin önemi iyice artmaktadır. Buna ilaveten önceki seçimlerle karşılaştırıldığında bu

seçimlerde azımsanamayacak sayıda Türkiye kökenli Avrupalı siyasetçinin de farklı ülkelerden ve siyasi partilerden aday olması 2019 seçimlerini Türkiye için daha anlamlı hale getirmektedir.

2014 seçimlerinden sonra oluşan mevcut parlamentonun Türkiye-AB ilişkilerinde yarattığı etkiyle ilgili söylenmesi gereken ilk husus 2014 seçimlerinden sonra sık sık Türkiye aleyhinde kararlar alarak zaten yavaşlatılmış ikili ilişkilere zarar verdiğidir. Zira yakın dönemde AP'nin sadece Türkiye ile müzakerelerin dondurulmasına yönelik 2016 Kasım, 2017 Temmuz ve 2019 Mart dönemlerinde aldığı kararlar bile bu iddianın zeminini güçlendirmektedir. Bunun dışında özellikle 15 Temmuz başarısız darbe girişimi sonrasında kurumsal olarak parlamentonun ve bireysel olarak milletvekillerinin kahir ekseriyetinin sessiz kalması dikkate alınırsa AP'nin Türkiye'de demokrasiyi teşvik edici bir tutum içerisinde olmadığı anlaşılmaktadır. Tam üyelik müzakerelerinin başladığı 2005'ten sonra oluşan olumlu atmosferin kaybolması, müzakere taraflarının kendi iç gündemlerine daha fazla yönelmesi ve 2013 itibarıyla üyelik dışı alternatiflerin daha sık tartışılır hale gelmesi gibi faktörlerin gölgesinde alınan bu kararlar ikili ilişkilerin seyrini doğal olarak olumsuz yönde etkilemektedir.

50 "Avrupa Parlamentosu Seçimleri İttifak Savaşlarını Kızdırdı", Bakış, bg, <https://bakis.bg/2019/04/08/avrupa-parlamentosu-secimleri-ittifak-savaslari-kizistirdi>, (Erişim tarihi: 12 Mayıs 2019).

AP'nin son dönemde Türkiye aleyhinde sık sık ön yargılı kararlar almasında birçok neden bulunmakla birlikte bunlardan bazıları ön plana çıkmaktadır: Birinci neden Türkiye-AB ilişkilerinin 2013'teki Gezi Parkı Şiddet Eylemleri sonrasında rasyonel siyasi bir zeminden çıkarak karşılıklı güvensizliğe dayalı bir ilişki biçimi haline dönüşmesiyle ilgilidir. Bu noktada bir taraftan Türkiye'nin kendi iç gündeminde cereyan eden siyasi ve ekonomik gelişmelere daha fazla yönelmek zorunda kalması diğer taraftan Almanya, Avusturya, Fransa ve Hollanda gibi bazı AB üyelerinin kendi ülkelerindeki aşırı sağcı oluşumların yarattığı baskı nedeniyle iç gündemlerini Türkiye-AB ilişkilerine yansıtmaması önemli bir rol oynamıştır. İkili ilişkilerde oluşan bu olumsuz atmosferin etkisiyle AP'de Türkiye aleyhinde güçlü bir algı oluşmuş ve bu durum Türkiye ile ilgili sık sık aleyhte kararlar alınmasına sebebiyet vermiştir. Ancak Ankara-Brüksel arasında devam eden katılım müzakereleri zaten fiili olarak durmuşken, AP'nin sık sık Türkiye aleyhinde rasyonel olmayan ve popülizme hizmet eden kararlar alması zaman içerisinde kendi kurumsal saygınlığına ve itibarına gölge düşürmektedir. Kararlar aynı doğrultuda son dönemde güç kazanan aşırı sağcı oluşumlara da söylem düzeyinde alan açmaktadır.

Seçim sonrası Türkiye kökenli AP milletvekillerinin sayısının artması beklense de bu durum söz konusu aktörlerin Türkiye karşıtı ideolojik bagajlarından dolayı Türkiye-AB ilişkilerinin geleceği açısından olumsuz bir tablo ortaya çıkarabilecektir.

AP'nin Türkiye aleyhinde sık sık karar almasının ikinci nedenini parlamentonun Türkiye raportörü Kati Piri'nin şahsi duruşunda aramak

gerekmektedir. Zira parlamento nezdinde Türkiye ile ilgili alınan kararlarda raportör olarak ciddi bir etkisi bulunan Piri'nin Türkiye'nin AB üyeliğine karşı bir tavır takınması, görevdeki AK Parti hükümeti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan aleyhinde bir tutuma sahip olması doğal olarak hazırladığı raporlarda ve verdiği demeçlerde kendisini bariz şekilde hissettirmektedir. Türkiye karşıtı lobilerin etkisi altındaki Piri'nin resmi kimliğiyle Türkiye'deki siyasi mülahazaları göz ardı ederek ve bir aday ülkenin içişlerine müdahil olarak *Cumhuriyet* gazetesi eski genel yayın yönetmeni firari Can Dündar ve HDP eski genel başkanı tutuklu Selahattin Demirtaş ile 2016'da Brüksel'de bir araya gelmesi⁵¹ 15 Temmuz darbe girişiminden sonra görevdeki hükümet ve Cumhurbaşkanı Erdoğan aleyhindeki tahrik edici paylaşımlarına hız vermesi, Diyarbakır'da Selahattin Demirtaş'ın eşi Başak Demirtaş'ı ziyaretinde "Demirtaş'ın serbest kalması için girişimlerde bulunacağız"⁵² tarzında açıklamalar yapması Ankara'da doğal olarak tepkilere neden olmuştur.⁵³

Bunların yanı sıra aday ülkelerle üyelik müzakerelerinin sona erdirilmesi Avrupa Konseyinin nitelikli çoğunlukla karar vermesi kuralına bağlandığı için AP'nin bu tür kararları tavsiye niteliğindedir. Haliyle bu kararlar Konsey ve diğer kurumlar üzerinde herhangi bir bağlayıcılık oluşturmamakta ve kendiliğinden atıl kalmaktadır.⁵⁴ Nitekim bugüne kadar AP kararlarından sonra Avrupa Konseyinin

51 "Can Dündar, Kati Piri ve Selahattin Demirtaş Bir Arada", En Son Haber, 14 Haziran 2016.

52 "AP Türkiye Raportörü Piri'den Demirtaş Ailesine Ziyaret", Sputnik Türkiye, 17 Ekim 2018.

53 Türkiye'nin bu kararlara verdiği tepkiyle ilgili bir örnek için bkz. "No: 52, 13 Mart 2019, Avrupa Parlamentosu 2018 Türkiye Raporu Hakkında", Dışişleri Bakanlığı, http://www.mfa.gov.tr/no_52_avrupa-parlamentosu-2018-turkiye-raporu-hk.tr.mfa, (Erişim tarihi: 11 Mayıs 2019).

54 2005'te kabul edilen "Türkiye için Müzakere Çerçeve Belgesi" başlıklı metinde Türkiye ile müzakerelerin dondurulması için öncelikle Komisyondan ya da üye devletlerin üçte birinden böyle bir talebin gelmesi, ardından Konseyin nitelikli çoğunlukla karar vermesi gerekmektedir. Bkz. Çiğdem Nas, "AP, Türkiye'nin AB Katılım Sürecinin İpini mi Çekiyor?", *İktisadi Kalkınma Vakfı Dergisi*, Sayı: 238, (2019), s. 12; Canan Balkur ve Diğdem Soyaltın, *Avrupalılaşıma: Tarih, Kavram, Kuram ve Türkiye Uygulaması*, (Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul: 2018), s. 125.

Türkiye ile ilgili somut bir adım atmaması bu kararların uygulamada dikkate alınmadığını göstermektedir. Haliyle 2019 seçimlerinden sonraki dönemde ikili ilişkilerin seyri daha önceden olduğu gibi AP tarafından değil Birlik'e asıl yön veren kurum olarak Avrupa Konseyinin çizdiği rota kapsamında belirlenecek ve üyelik müzakereleri Komisyon tarafından yürütülecektir.

Son olarak 2019 AP seçimlerine azımsanmayacak sayıda Türk asıllı Avrupalı siyasetçinin katılacak olması önemli bir husustur. Üye ülkelerdeki siyasi partilerin bir kısmının hazırladıkları aday listelerinde Almanya'dan Özlem Alev Demirel (Sol Parti), Murat Yılmaz (Sol Parti), İsmail Ertuğ (Sosyal Demokrat Parti) ve Engin Eroğlu (Serbest Seçmenler Partisi); Hollanda'dan Ayhan Tonca (DENK Partisi) ve GKRY'den Niyazi Kızılyürek (Emekçi Halkın İlerici Partisi) gibi seçilmesine kesin gözüyle bakılan birçok Türk asıllı aday yer almaktadır.⁵⁵ Farklı siyasi temayüllere sahip ve kahir ekseriyeti Türkiye aleyhtarı tutum içerisinde olan bu adayların seçilmeleri halinde Türkiye kökenli AP milletvekillerinin sayısının artması beklense de bu durum söz konusu aktörlerin ideolojik bagajlarından dolayı Türkiye-AB ilişkilerinin geleceği açısından olumsuz bir tablo ortaya çıkarabilecektir.

SONUÇ

AB'nin sosyal, ekonomik ve siyasi merkezli çeşitli krizlerin içerisinde geçtiği bir dönemde gi-

dilen AP seçimlerinin Avrupa ülkeleri açısından üreteceği sonuçlar oldukça önemlidir. Aşırı sağ düşünceler ve İslamofobik tutumların her geçen gün arttığı, bu tutumların şiddet eylemlerine dönüşmeye başladığı, Birlik'ten ayrılma süreçlerinin devam ettiği, çeşitli Avrupa ülkelerinin Birlik'e aykırı politikalar izlediği, ekonomik bunalımların artış gösterdiği ve bununla ilintili olarak toplumsal gösterilerin görülmeye başlandığı bir Avrupa Kıtası'nda AP seçimleri çok daha stratejik ve önemli bir hale gelmektedir. Seçimlerin akabinde Avrupa'nın geleceği açısından karanlık bir görüntü vadeden aşırı sağcı partilerin oylarını önemli oranda artırmaları, krizi AB kurumlarının içerisine taşıyacaktır.

Söz konusu seçimler yalnızca Avrupa'nın geleceğinin nasıl şekilleneceği değil Türkiye-AB ilişkilerinin nereye evrileceği konusunda da önemli mesajlar verecektir. Türkiye karşıtı pozisyonlarıyla ideolojik siyasi bagajlarını bir kenara bırakabilen, kurulacak rasyonel ilişkilerin iki aktör açısından da kazan kazan durumunu yansıtacağına bilincinde olacak parlamenter ve karar vericilerin görevlere gelmesi durumunda iki aktör arasındaki ilişkilerin geleceği konusunda ümitli olunmaya devam edilecektir. Fakat Türkiye karşıtlığını siyasi gündemlerinin merkezine yerleştiren aşırı sol ya da aşırı sağ gelenekten gelen aktörlerin seçimlerden kazançlı çıkması durumunda görüş ayrılıklarının oldukça fazla alana yayıldığı ama rasyonel tercihler uğruna bu çatışma alanlarının dondurulduğu Türkiye-AB ilişkilerinin de geleceği konusunda karamsar bir tablo ortaya çıkabilecektir.

⁵⁵ Gülsüm Alan, "Avrupa Parlamentosu Üyeliği için Yarışan Türk Adaylar Kimler?", Euronews Türkçe, 1 Nisan 2019.

AŞIRI SAĞ VE BREXIT'İN GÖLGESİNDE 2019 AVRUPA PARLAMENTOSU SEÇİMLERİ

HACI MEHMET BOYRAZ - OĞUZ GÜNGÖRMEZ - FURKAN ONUR KAVUKÇU

SETA | ANALİZ

Son yıllarda Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerde gerçekleştirilen seçimlerde aşırı sağ partiler önemli oranlarda oy elde ederek ulusal parlamentolarda güçlü temsil imkanı elde etmiştir. Aşırı sağ partilerin AB karşıtı gündemleri de Birlik'in geleceğine yönelik soru işaretlerinin artmasına sebep olmuştur. Almanya, Avusturya, Birleşik Krallık, İtalya ve Fransa gibi önde gelen Batı Avrupa ülkelerinde aşırı sağ partilerin büyük bir ivme kazanması, Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılık kararı alması (Brexit), uluslararası ekonomide korumacı önlemlerin ve merkantilizmin yaygınlık kazanması gibi durumlar Avrupa ve dünya siyasetinde yapısal bir dönüşümün gerçekleşmekte olduğuna dair yorumların yapılması ve bu dönüşümün AB'yi ve kurumlarını nasıl etkileyeceğine yönelik yorumların artmasına sebep olmuştur. Söz konusu atmosfer nedeniyle tüm gözler 23-26 Mayıs 2019 arasında gerçekleştirilecek Avrupa Parlamentosu (AP) seçimlerine çevrilmiş durumdadır. Gerek AB ülkelerinde yapılan ulusal seçimlerde görülen trendler gerekse AP seçimlerine yönelik yapılan projeksiyon ve anketler aşırı sağ partilerin yükselişinin AP seçimlerinde de devam edeceğini göstermektedir.

Bu analizle Türkiye kamuoyunun konuya ilişkin bilgilendirilmesi ve AP seçimlerine yönelik farkındalığın artırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda AP'nin yapısı, statüsü, görevleri ve AP bünyesinde bulunan siyasi gruplara yönelik bilgilerin yanı sıra Birlik'in nasıl bir siyasi durum ve atmosfer içerisinde seçimlere gittiği ele alınmakta ve seçimlere yönelik yapılmış anketler ve seçim sonrası muhtemel senaryolar analiz edilmektedir. Ayrıca seçimlerin Türkiye'ye olası etkileri ve seçim sonuçlarının Ankara-Brüksel ilişkilerine muhtemel yansımaları da tartışılmaktadır.

www.setav.org